

„...in sosed bo mejak“

Te dni smo bili priča, kako je dolgoletno prizadevanje Jugoslavije, prav tako pa tudi demokratičnih sil v Italiji, da se dokončno obojestransko uredi vprašanje meja med Jugoslavijo in Italijo in še posebej položaj narodnih skupnosti, ki žive onstran meja matičnega naroda, prišlo v zaključno fazo. Najvišja predstavniška telesa obeh držav sta v celoti oz. z absolutno večino sprejela in potrdila dosedanje delo in na sporazum dala zeleno luč za njegovo definitivno sklenitev.

Ta akt, ki je po svoji vsebini zgodovinski prispevek k varnosti v Evropi in sodelovanju med narodi, saj odstranjuje iz dnevnega reda konfrontacije, ki izvirajo iz minulih odnosov, je hkrati dragocena manifestacija prizadevanj demokratičnih sil, kako se da urejevati še tako pereče probleme v duhu helsinkiških dogovorov, prijateljstva in sodelovanja med narodi. Odstranitev teh kamnov spotike pa nedvomno daje velike možnosti tudi za gospodarsko in drugo sodelovanje, kot so proste carinske cone itd. na obeh straneh meja in med državama.

Ob tem resnično razveseljujev dogodku med nami in sosednjo Italijo nam misli nehoti uhajajo k našemu drugemu sosedu v Avstrijo. Tu ne gre za priznanje meja, saj so bile z avstrijsko državno pogodbo definitivno določene in smo jo podpisali med drugim tudi mi, temveč gre za popoln neposluh za priznanje in urejanje tistih določil avstrijske države pogodbe, s katerimi so zagotovljene minimalne pravice slovenski narodni skupnosti v Avstriji. Medtem ko ta novi sporazum z Italijo razširja zaščito slovenske narodne skupnosti brez vsake teritorialne omejitve pravic Slovencev tam, kjer živijo, pa naj gre za Slovence na Tržaškem, Goriškem, Benečiji, Kanalski dolini ali kjerkoli drugje, se kljub nedvoumnim določilom državne pogodbe z Avstrijo, avstrijski vladajoči krogi sprenevedajo in poizkušajo s samovoljnim in protipravnim tolmačenjem in obidenjem jasnih določil avstrijske državne pogodbe, s tkzv. štetjem posebne vrste, prikazati, da na Koroskem sploh Slovencev ni, oz. le-ti — kolikor so — ne želijo in ne potrebujejo nikakršne zaščite in pravic. To pa ni iskreno hotenje po prijateljstvu in sodelovanju v smislu helsinkiških dogovorov, temveč vse kaj drugega.

Želimo, da duh helsinkiške konference prevlada tudi pri naših sosedih v Avstriji, saj je to edini način, ki vodi k prijateljstvu in sodelovanju med sosedmi, kakor ga je že naš pesnik Prešeren v stihu „... ne vrag, le sosed bo mejak“ najlepše izrazil.

MOBO

RAZŠIRJENA SEJA PREDSEDSTVA SINDIKALNE KONFERENCE ZP ISKRA V TOLMINU

Lahko bi prihranili milijone

Prav zadnje dni lahko v dnevnem časopisu prebiramo številne nič kaj preveč vzpodbudne novice o obsegu inventivne dejavnosti v Sloveniji in Jugoslaviji. Na tem področju je naša država še vedno med zadnjimi v Evropi.

Žal se tudi ZP Iskra še ne more pohvaliti z bolj množično inventivno dejavnostjo, ki je bila minula leta prepuščena bolj slučajno kot pa organizirani akciji. Letošnje „leto inovacij“ je končno le rodilo nekaj uspehov, le-ti pa bi bili lahko še večji, če bi se za to področje bolj zavzele tudi družbenopolitične organizacije, predvsem sindikati.

Vodja službe za industrijsko lastnino Bojan Pretnar je na razširjeni seji predsedstva sindikalne konference ZP

vreden premisleka in — akcije!

Med drugim so na tej seji obravnavali tudi predloga samoupravnih sporazumov o ustanovitvi koordinacijskega odbora osnovnih organizacij sindikata ZP Iskra in prav takšnega odbora za usklajevanje dela na ravni Elektrokovinske industrije Ljubljana.

Menili so, da sta oba predloga sporazuma v (z manjšimi dopolnilniki) dobro pripravljena. Objavili ju bomo tudi v našem glasilu tako, da bodo lahko o njih odločali po posameznih sindikalnih osnovnih organizacijah.

Ustanovitvena seja obeh koordinacijskih odborov bo verjetno isti dan sredi prihodnjega meseca v Ljubljani, za organizacijo teh dveh srečanj pa so že zadolžili posameznike.

Direktor TOZD AET Lucijan Rejec je udeležencem seje razkazal proizvodnjo.

Iskra 8. oktobra v Tolminu obrazložil pomen sodelovanja sindikatov pri organiziranju in izvajanju inventivne dejavnosti. Po njegovem mnenju bi morali biti sindikati tista organizacija, oz. sila, ki bi izpeljala določene akcije in jih tudi nadzorovala.

Tudi na seji v Tolminu je bilo večkrat slišati trditev, da se v Iskri še vedno povsem ne zavedamo pomena inventivne dejavnosti. Po izračunu nekaterih strokovnjakov bi lahko v Iskri ob srednje dobri inventivni dejavnosti prihranili na leto okoli 10 milijard starih dinarjev, pri dobri pa celo trikrat več. Glede na to, da nas je zdaj v Iskri že okoli 28.000, bi ob dobri inventivni dejavnosti prihranili na leto — torej več kot milijon starih dinarjev na delavca. Podatek, ki je vsekakor

V nadaljevanju so na osnovi sklepov 8. Kongresa Zveze sindikatov Slovenije — bil je lani v Celju — soglasno sprejeli sklep, da je treba v tistih delovnih organizacijah, v katerih je zaposlenih več kot 1000 delavk in delavcev sistematizirati delovno mesto za profesionalnega sindikalnega delavca. Uresničitev tega sklepa bo vsekakor pospešila sindikalno dejavnost v Iskri. Na razširjeni seji predsedstva sindikalne konference ZP Iskra v Tolminu, ki jo je vodil predsednik Jože Čebela, so soglasno sprejeli tudi sklep, da je treba čimprej organizirati akcijo, v okviru katere bi ob 30-letnem jubileju Iskre prejel vsak delavec kot darilo reprezentančno publikacijo Slovenski almanah.

Dr

Letošnji sejem „Sodobna elektronika“ si je ogledalo nad 50.000 obiskovalcev. Tudi razstavi prostor Iskre nikoli ni sameval.

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič si je med obiskom v Elektromehaniki podrobno ogledal tudi proizvodnjo števecv električne energije.

Andrej Verbič v Iskri

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije na obisku v Elektromehaniki — Kakšne so možnosti za čimtesnejše sodelovanje med zbornico in ZP Iskro Razvoj Iskre uskladi z razvojem SFRJ in SR Slovenije

Gorenjske TOZD Iskre — industrije za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko je 6. oktobra obiskal predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič. S predstavniki delovne organizacije se je pogovarjal o značilnostih proizvodnega programa in procesa ter o tem, kakšne so možnosti za čimtesnejše sodelovanje med zbornico in ZP Iskro. Seznanil se je s problemi, s katerimi se je srečeval kolektiv ZP v času svojega razvoja, z njegovo proizvodno in poslovnno ekspanzijo tako v sedanjem kot tudi prihodnjem obdobju ter s problemi uvoza in izvoza.

Omenjenim razgovorom in pa ogledu proizvodnje TOZD Števeci, Skupna produkcija, Električno ročno orodje, Mehanizmi v Lipnici, Instrumenti v Otočah, Obratu telefonskih enot na Blejski Dobravi ter ATC Labore so prisostvovali tudi predstavniki ZP Iskre — generalni direktor Jože Hujs, glavni direktor industrije za

telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko Aleksander Mihe., direktor Kadrovske službe Ivan Cvar, predsednik DS Jože Zaletel, sekretar sveta ZK Bojan Klemenčič, predsednik sindikata Anton Bozovičar ter predsednik konference ZSMS Andrej Lapanja.

Glavni namen podrobnih razgovorov Andreja Verbiča z vodstvi tako delovne organizacije kot njenih TOZD je bil, ugotoviti, kako se namerava ZP Iskra v svojem nadaljnjem razvoju vključiti v razvojna prizadevanja SFRJ kot celote, s posebnim ozirom na nerazvita področja. Menil je, da bi bilo treba izdelati in prikazati osnovne poti njenega razvoja, jih uskladiti s splošnim razvojem SFRJ ter se v tem smislu v prihodnje tudi dogovarjati.

V teh dneh je tov. Verbič na obisku še v drugih branžnih delovnih organizacijah ZP Iskre, o čemer bomo v našem glasilu še poročali.

V. B. R.

INDUSTRIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE, ELEKTRONIKO IN ELEKTROMECHANIKO

Bolj smotrno načrtovanje — boljša prodaja

(Kaj kažejo podatki komercialnega področja Iskre — Industrije za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko)

Realizacija prodaje branžne DO do konca septembra kaže, da je bil zastavljeni plan realiziran z 98 % planirane realizacije za letošnje leto do konca septembra. Omenjena realizacija predstavlja vrednost 117,9 mio N din. Najslabša realizacija je bila dosežena pri prodaji telekomunikacij — le 88 % planirane. Ročna orodja in proizvodi merilno-regulacijske tehnike pa so nasprotno nekaj nad planirano realizacijo. Vzroki za slabo realizacijo pri prodaji telekomunikacij so izključno v domeni proizvodnje, ki ne more dobavljati planiranih količin predvsem zaradi neredne dobave materiala iz uvoza. V komerciali pa vendar upajo na popoln uspeh, če bo le proizvodnja lahko nadoknadila zamujeno.

Pri tem velja še posebej naglasiti dejstvo, da omenjenemu področju uspeva — kljub nesortirani dobavi materiala iz proizvodnje, ki je predvsem močna pri merilno-regulacijski tehniki in električnem ročnem orodju — le dosegati navedene odstotke realizacije. V primerjavi z nekaterimi drugimi industrijami tako v ZP Iskro kot izven nje jim — razen nekaterih izjem — še uspeva plasirati tudi nesortirano robo na tržišče brez bistvenega dviga zaloga. Slednje se držijo le še v predvidenih okvirih. Od predvidenih normativov odstopajo le pri stikalni in merilni tehniki ter pri elektronskih napravah, proizvodih TOZD TEN — Stegne.

Glede na razvoj položaja tako na jugoslovanskem kot tudi na tujih trgih moramo v prihodnje računati na večje zahteve kupcev. Gre predvsem za solidnejšo kvaliteto izdelkov in solidnejšo

dobavo naročenega materiala v okviru dogovorjenih dobavnih rokov. Tržišča bo treba zalagati z bolj sortiranim blagom — ne kot sedaj, ko nekeje izpolnjujemo asortimanski plan le 35 %!

Za obvladanje navedenih tržnih in proizvodnih problemov pa je seveda potrebno dobro planiranje. Proces takšnega planiranja izvira pri tržnem planiranju in mora zajemati vsa področja, ki vplivajo na proizvodni in tržni proces. Te potrebe so bile dosedaj žal premalo upoštevane. Zaradi bolj zapletenega položaja na tržiščih je tak sistemski prijem nujen. V planškem procesu se je treba predvsem zavedati, da so vsi plani več ali manj odvisni od tržnega. Ta pa je posledica podatkov s tržišča. Zato mora biti v bodoče skupni cilj čimbolj fleksibilen proces planiranja. Le tako bo namreč možno zagotoviti tudi boljše rezultate. Pravilno planiranje (pri čemer mislimo predvsem na tržno) bo imelo za posledico izbiro le tistih proizvodov, ki jih bo možno tudi uspešno prodajati. Nezaodstno planiranje iz preteklega obdobja ima namreč za posledice tudi letošnje zastoje v izvoznih realizacijah. Predvideno je, da bo do konca leta nadoknaden izpad v tej realizaciji in da bo letošnji izvozni plan branžne delovne organizacije dosežen z 80 %.

Za večino tranzitnih avtomatskih telefonskih central sistema Metaconta 10-C je komercialno področje uspelo poleg nujnega povečanja cen za l. 1972 in 1973 (v skupnem znesku 23 %) doseči povečane cene tudi za l. 1974. To povečanje znaša 14,32 %. Le tako bo možno doseči tudi rentabilnost proizvodnje elektronskih avtomatskih telefonskih central, kar je dosedaj predstavljalo določen problem v poslovanju industrije telekomunikacij.

Viktorija Budkovič-Rayyes

Glas gre skozi Iskro

— Turška vlada uporablja Iskrine telefone — Iskra vselej takoj pripravljena pomagati — Tradicija dobrih medsebojnih odnosov — Težave s slovensko dokumentacijo

„Z Iskro delamo bratsko, nobenih problemov nimamo pri poslovanju z njo! Sicer pa pri tako dolgi tradiciji — naše sodelovanje je staro že nad 23 let — sodelovanja ne bi bilo več, če bi ne bili odnosi tako dobri!“, je v Carigradu v pogovoru z nami dejal Mehmet Bilginer, predsednik sveta direktorjev podjetja Türk Telekomunikasyon Endustrisi A. S.

Sicer pa smo se, takoj ko smo se najprej preko telefona iz hotela Buyuk Keban dogovorili za sestanek v četrti Galatasaray, ki je, mimogrede rečeno, ena najbolj živahnih ulic tudi ponoči v novem delu Carigrada, danes Istanbula, ustavili v hiši, ki stoji v ozki ulici Jency Carsi, kar pomeni novi trg. V lepih prostorih podjetja Türktelefon smo bili deležni prisrčnega sprejema v srbohrvaščini pri ing. Nedimu Zaimu, ki je po rodu tudi naš rojak, doma iz Kosovske Mitrovice. Prijazno nas je povabil, naj sedemo, opravičil direktorja češ, da je še nekaj minut zadržan, da pa nam bo prav rad za začetek sam postregel z razpoložljivimi podatki.

Takoj nam je postregel s kavico in dobro mineralno vodo, sam pa dipl. ing. Nedim Zaim ni pokusil ne enega ne drugega, saj, kot je rekel, je bil tiste dni še ramazan, muslimanski post. Njihova vera namreč zapoveduje, da odrasli človek med postom ne sme od sončnega vzhoda do zahoda zaužiti ničesar. In ing. Zaim se je tega držal.

Najprej smo se porazgovorili o tem, kako dolgo in kako uspešno Iskra že sodeluje s Türkteleonom in Darfilmom.

„Kot Türktelefon in Darfilm sodelujemo z Iskro že nad 20 let. V zadnjem času, odkar turška vlada zahteva, da podjetja čim manj upvažajo in čim več proizvajajo sama doma, smo se tudi mi močneje usmerili na proizvodnjo izdelkov, ki smo jih dolga leta kupovali od Iskre. Zato smo z Iskro podpisali licenčno pogodbo. Proizvajamo ploščate releje, hišne centrale, javne centrale.“

Naše podjetje prav s pomočjo Iskrinih izdelkov pokriva na nekaterih področjih kar 85 % potreb turškega trga. Prav zato smo tudi morali zagotoviti naši firmi normalen razvoj. Začeli smo graditi lepo, moderno tovarno, ki bo imela, ko bo dokončno zgrajena tri petnadstropne trakte za proizvodnjo in upravno zgradbo. Skupna površina trakta, ki bo dograjen še letos, je 11.000 m². Da pa bi zagotovili dovolj kapitala, smo ustanovili delniško družbo pod imenom Türktelephone Endustrisi, katere glavnica bo 35 milijonov turških lir (1 lira je približno 1.30 din). V tej delniški družbi, ki bo zelo močna, nastopa poleg podjetij Türktelefon in Darfilm kot partner še turška komercialna banka, pa tudi bančna organizacija armadnih oficirjev z imenom OYAK, ki je zelo ugledna in finančno ena najmočnejših organizacij v Turčiji.

Kje pa bo stala vaša nova tovarna?

„Pri vходу v Carigrad, blizu Topkapija.“

Kako ste se začeli organizirati in kako ste z Iskrinimi proizvodi na turškem trgu prodrli?

„Z organizacijo in sodelovanjem z Iskro smo začeli že leta 1953. Naš začetni nastop z Iskrinimi izdelki na turškem tržišču je spremljala močna reklamna akcija. Naša reklama Iskrinih izdelkov je bila tako uspešna, da še danes lahko najdete Turka, ki poznajo Iskro, ne ve pa, kaj je telefon! Reklamna parola, s katero smo preplavili Turčijo, je bila namreč zelo zveneča: GLAS, KI GA SLIŠITE, GRE PO ISKRA ŽICA! Tako je Iskra za Turke postala pojem. V okviru Darfilma smo prodali filmske aparature za 16 mm film po vsej Turčiji za 37 filial. Iskrini telefonski aparati in centrale so znane povsod pri nas.“

Ali boste v okviru novoustanovitvenega podjetja zdaj proizvajali in ne več kupovali od Iskre?

„Türktelefon bo z dnem, ko začne delovati naša nova tovarna, ki se bo imenovala Türktelekomunikasyon, prenehal delovati.“

Prijazni sogovornik nam je podatke kar iz rokava stresal, in ker je govoril lepo srbohrvaščino, je bil pogovor še prijetnejši. Direktor firme Mehmet Bilginer, ki je medtem vstopil in prisedel, pa je govoril enako lepo angle-

ščino. Naš pogovor je zato tudi z njim v družbi gladko in neovirano potekal dalje. Če pa se je le kdaj kaj zataknilo — zlasti pri strokovnih izrazih — je spet brž vskočil po srbohrvaško mladi, inteligentni Zaim.

Direktorja Bilginerja smo najprej vprašali, kako je pri njih s konkurenco.

„Konkurenčne firme Nordelectric, Siemens, El elektrision in Teleks so se zelo prizadevale, da bi osvojile turško tržišče. Toda na področju hišnih in javnih telefonskih central še vedno s firmo Iskra daleč vodimo. Naj povem samo, da je Iskrin telefon v delovni sobi našega predsednika Turčije v Ankari, da je naš parlament, ki ima eno najmodernejših zgradb pri nas, opremljen z Iskrino centralo, v 18 ministrstvih v Ankari vsak dan zvonijo telefoni Iskre! Tudi v turških univerzah so instalirani kompletni sistemi Iskrinih telefonov. Verjetno Iskra niti doma v Jugoslaviji ni tako dobro znana kot je pri nas v Turčiji, in morda niti v domači deželi ni uspela instalirati tako velike centrale, kot jo je tukaj, ko ima kar 2.000 priključkov! Mi se seveda trudimo, da bi Iskra imela pri nas še naprej dobro ime in se zato posebej prizadevamo za dober, tehnično opremljen servis, saj brez servisa ni mogoče dalj časa uspešno uporabljati občutljivih Iskrinih naprav in aparatur.“

Ko že govorimo o servisih, nas je zanimalo, kako je s kvaliteto Iskrinih proizvodov, ali so v Turčiji zadovoljni z njo, oz. s kakšnimi problemi se najpogosteje srečujejo?

„Naši servisi imajo, seveda, vedno polne roke dela. Kar pa se kvalitete tiče, bi dejal, da je kar v redu. Te vrste izdelkov uničujeta in jim skrajšujeta življenjsko dobo prah in vlaga. Poudariti moramo, in to se nam zdi izredno pomembno za naše sodelovanje in uspeh, da Iskra, kadarkoli se znajdemo v težki situaciji, iz katere ne znamo sami, vselej takoj pošlje svoje strokovnjake, ki ugotovijo in odpravijo napako. Izrednega pomena je v primerjavi z drugimi svetovnimi firmami pri tem geografska bližina Jugoslavije, saj nam omogoča, da so strokovnjaki iz Iskre že čez dobro uro lahko pri nas.“

Kakšen je torej odnos med vašo firmo in Iskro?

„Iskra in Telekomunikasyon bosta samo v licenčnem odnosu.“

Pri nakupu licence od Iskre smo imeli precejšnje težave za pridobitev vladnega dovoljenja, kajti vlada je bila skrajja bolj naklonjena nakupu licence od kakšne velike, znane zahodne firme. Naš adut pri vladi pa je bilo prav dolgoletno uspešno sodelovanje z Iskro, ki jo je sprejelo turško tržišče.

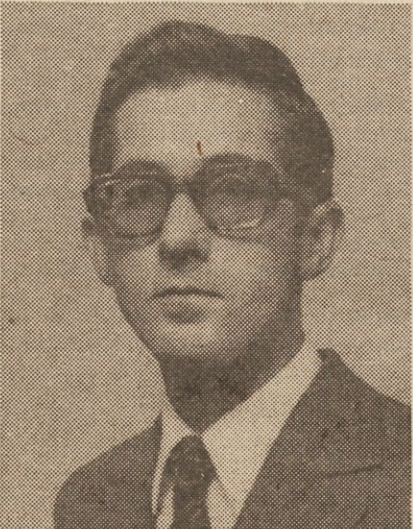
Verjamemo v dobro sodelovanje z Iskro, v visoko raven sodelovanja, ki ga zahteva že 20 letna tradicija. Menim, da bomo z moderno Iskrino tehnologijo uspeli, saj jo tudi že dobro razumemo.“

In vendar, kot povsod, v vsaki dejavnosti, se gotovo tudi vi srečujete s problemi. kateri je najbolj pereč?

„Če govorimo o težavah nasploh, potem je najbolj pereča dokumentacija. Slovenskega jezika tukaj nihče ne razume. Iskrina tehnološka dokumentacija pa je vsa pisana v njem. Če bi bila vsaj srbohrvaška, bi bilo tolma-

Mehmet Bilginer, predsednik sveta direktorjev podjetja Türk Telekomunikasyon Endustrisi A. S.

Nedim Zaim, dipl. ing. je naš rojak - iz Kosovske Mitrovice.

čenje našim ljudem v proizvodnji veliko lažje, saj precej naših delavcev govori srbohrvaško. Da pa bi govorili o problemih v sami proizvodnji, pa je še prezgodaj. Tehnologijo in dokumentacijo je sicer lahko dati! Vendar verjamemo, da nam bo Iskra dala dosti strokovne pomoči. Saj smo se za njeno tehnologijo odločili tudi zato, ker smo bili v to povsem prepričani.“

Koliko ljudi pa je zaposlenih v vašem podjetju?

„Pri nas je zaposlenih okrog 500 ljudi.“

Ali je tudi dejstvo, da je tod veliko priseljencev iz Makedonije, Bosne in iz Kosova, vplivalo na to, da ste se odločili za Iskrino tehnologijo?

„Vsekakor. V naši tovarni 30 % ljudi govori srbohrvaški jezik. In čeprav nekateri govorijo slabo, vendar le govorijo. Mimogrede, tudi naš ing. Zaim je bil močnejši od konkurentov pri sprejemu na delovno mesto prav zato, ker zna vaš jezik.“

In kakšne so perspektive Iskre pri vas?

„Zelo velike težave bi imeli, če bi jo želeli zamenjati s kakšnim drugim imenom, kajti pojem Iskre je postal del zavesti našega naroda, ki še danes zamenjuje besedi telefon in Iskra. Kljub temu pa je prodaja central, ki delajo 20 pa tudi 30 let, veliko težja. Zato mora biti ponudba kompletnejša, saj je konkurenca zahodnih firm huda. Pri tem igra zelo pomembno vlogo, poleg tradicije, še zagotovitev vzdrževanja, zato smo zelo pozorni na to, da bomo pravočasno organizirali servisno mrežo naših in Iskrinih izdelkov. Le na ta način bo Iskra še naprej zvenela v Turčiji tako, kot doslej.“

Mara Ovsenik

Srečanje novinarjev na Sutjeski

„Po vsej Jugoslaviji je bilo mnogo bojišč, na katerih so se odvijali krvavi boji, vendar-le Sutjeska, ki je v naši narodno osvobodilni borbi bila dvakrat takšen kraj, najbolje odgovarja, da postane kraj, na katerega bodo naši narodi vedno s ponosom gledali in videli kako strašna je bila cena za to kar smo ustvarili. Ta kraj mora opominjati nas in bodoče generacije, da moramo spoštovati vse žrtve, ki so padle tam in širom po Jugoslaviji. Ker naša zemlja, ki je cela bila ena sama Sutjeska, in za katero je padlo toliko sinov naših narodov — zares zasluži, da jo spoštujejo tudi generacije, ki prihajajo ...“

TITO

V dneh 2. do 4. oktobra 1975 je bilo v Tjentištu, v legendarni dolini rečice Sutjeske v Bosni, posvetovanje urednikov glasil organizacij združenega dela. Iz Slovenije smo na tem posvetovanju sodelovali trije: Bogomil Lilića iz Tomosa, Ivan Elikan iz Litostraja in jaz. Posvetovanja so se udeležili uredniki glasil delovnih kolektivov iz vseh republik in pokrajin, zato je bilo izmenjava mnenj kaj koristna, saj so nam referati in razprave dale vpogled v dogajanja v mnogih kolektivih, njihov odnos do sredstev obveščanja, do informativnih služb in časopisov. Vtis sem imel, da se mnoge redakcije še vedno bore z osnovnimi problemi: s kadri in organizacijsko formo, da imajo v nekaterih podjetjih kar precej številne službe za informiranje, ki pa so večinoma podrejene šefom splošnih sektorjev. Niti v enem podjetju, katerega novinarji so bili na posvetu v Tjentištu (preko 250!) pa časopis ni samostojna delovna skupnost, z družbenim upravljanjem in v svojem „poslovanju“ samostojen in neodvisen od uprave podjetja, kot je to primer naša Iskra.

Vendar pa ni bil moj namen pisati samo o tem posvetovanju. Sveti kraj, kjer smo imeli posvetovanje, me je prevzel v taki meri, priznam, da sem posvetovanje spremljal bolj z enim ušesom in enim očesom. Misli so se mi odvijale popolnoma v drugo smer: V tej ozki dolini Sutjeske, na tej ozki in kratki jasi, ki se imenuje Tjentište, obklojeno z visokimi gorami, s pobočji, obdanimi z gozdovi, brez polj in naselij, se je partizanska vojska pod vodstvom svojega komandanta Tita 30 dni — maja in junija 1943. upirala veliki premoči združenih okupatorjev: Nemcev, Italijanov in Bolgarov ter domačih kvistlingov: ustašev in četnikov. Operacija, ki jo je odobril sam Hitler marca 1943, se je imenovala „švarc“ in je imela namen enkrat za vselej uničiti „Titovo komunistično državo“. Zbrali so 127.000 vojakov in napravili obroč okoli partizanov na relaciji Foča—Goražde—Pljevlja—Bijelo Polje—Podgorica—Nikšić—Gacko—Kalinovik—Foča. Za to akcijo so Nemci angažirali svoje štiri ojačane divizije, bolgarski polk, pet domo-

branskih polkov, ustaško brigado, „nacionalno“ črnogorsko formacijo in četnike ter tri italijanske divizije. Glavna grupacija Vrhovnega štaba NOVJ pa je v svojem sestavu imela Prvo proletarsko, Drugo proletarsko, Tretjo udarno in Sedmo banijsko divizijo začasno ojačano s Tretjo dalmatinsko brigado in Drinsko operativno grupo, ki je v svojem sestavu imela poleg Druge proletarske še šesto vzhodno bosansko in Majeviško brigado — skupaj okoli 16.500 borcev in 3.200 ranjencev. Vse to se je po večtedenskih težkih bitkah nagnetlo prav v Tjentištu, odkoder je bil po tridesetih dneh neprestanih bojov in lakote izvršen končni preboj preko Zelengore in kasneje preko Jahorine k Višegradu v Vzhodni Bosni.

Nemcem ni uspelo zadržati partizanov, pa čeprav so imeli na razpolago elitne in site vojake, prvovrstno orožje, neprekinjene komunikacije, in še posebej moč osmih artilerijskih polkov, bataljonotankov in 12 eskadrilj avijacije!

15. junija 1943 je bila končana bitka za Sutjesko. Bilanca je bila strašna: glavna grupacija NOVJ je izgubila preko 7000 borcev in starešin, vse bolnike in ranjence, a Nemci okoli 5000 vojakov in oficirjev. V Tjentištu je vsak meter zemlje prepojen s krvjo mladine naših narodov, v zraku pa lebdi večna kletve padlih in živih nad fašizmom, ki še danes v svetu ni dokončno uničen (Španija).

V „Spomen kući“ je med imeni 6500 poznanih padlih borcev napisan tudi tale stih

„hoče li sloboda umeti da peva
kao što su sužnji pevali o njoj“

ki da misliti razmišljajočemu človeku današnjega avtomatiziranega, stehnižiranega in potrošniško brezdušnega časa. Udeleženci zbora novinarjev smo globoko občutili veliko resnico krvave epopeje in zmage ljudstva nad okupatorji v teh bosanskih Termopilih, v Tjentištu, ki je večni opomin, da TU NIJE UMRO KO JE UMRO.

Igor Slavec

velik kres, ob katerem so udeleženci srečanja lahko prisluhnili zanimivemu pripovedovanju polharskega strokovnjaka. Seveda ni ostalo zgolj pri pripovedovanju, pač pa so na svoj račun prišli vsi, ki jim je polh posebna solastica. Polharji so poskrbeli, da so tudi naslednje jutro nekaterim lahko poklonili nekaj ponoči ujetih polhov. Seveda se je že po tradiciji srečanje zavleklo pozno v večer, ko je avtobus del udeležencev odpeljal na spanje v bližnjo Postojno, le del pa jih je lahko prespal v Rakovem Škocjanu, pač zaradi premajhnih prenočitvenih zmogljivosti doma.

Po skupnem zajtrku v soboto, je skozi čemerno jesensko jutro pot vodila najprej v Cajnarje, kjer so si udeleženci ogledali komaj leto dni staro, a hitro se razvijajočo postojanko Iskre na področju Notranjske, ki ima lepe možnosti za nadaljnjo rast. Žal je slabo vreme — na poti čez

Bloke je celo že sneg pobelil dolino — udeležence prikrajšalo za uživanje lepot notranjske pokrajine. V Ložu, kjer je bil naslednji postanek, je sledil ogled skrbno urejenega muzeja NOV, ki zgovorno priča o divjanju okupatorjev in njihovih domačih pomagačev ter o trdi in odločni borbi partizanov na tem področju. Razstavljene slike in drugo so še podkrepila pripovedovanje kustosa muzeja.

Tako za večerjo in zajtrk v Rakovem Škocjanu, kot tudi za kosilo v restavraciji v Starem trgu pri Ložu velja ugotovitev, da so se tamkajšnji gostinci zares potrudili, da so udeležence srečanja solidno postregli.

Po kosilu so si udeleženci letošnjega srečanja ogledali, kljub dežju in zoprnemu vetru, še spomenik padlim v NOV na Ulaki, nato pa Snežniški grad in njegove zanimivosti, po tem pa so se z avtobusom spet vrnili nazaj v Ljubljano in na svoje domove. —C—

Prijetno srečanje prvoborcev Iskre

Že tradicionalna so vsakoletna srečanja prvoborcev Iskre, ki se enkrat na leto sestanejo in skupaj preživijo nekaj prijetnih ur v obujanju spominov in navadno sprejmejo pobudo za konkretne akcije, kot pred leti na primer pobudo za zgraditev partizanske magistrale v Belo Krajino, ki sicer počasi pa vendar že nastaja.

Letošnje srečanje prvoborcev Iskre je bilo 10. t. m., za cilj pa je imelo Notranjsko, prav tako področje, ki je bilo v času NOV prizorišče široke in trde partizanske dejavnosti.

Srečanje se je začelo z zborom v Rakovem Škocjanu. Prišlo vsako leto nepopolne udeležbe povabljenih nekdanjih borcev iz l. 1941, so na srečanju letos prvič sodelovali tudi predsedniki aktivov ZB in naših TOZD in nekateri povabljeni gostje, med katerimi tudi sekretar IS Skupščine SRS za delo Pavle Gantar, pred-

sednika občinske skupščine in OO ZZB Cerknica Slavko Tornič in Jože Telič ter sekretar ObK ZKS Jože Frank.

Po prihodu avtobusa v Rakov Škocjan so si na hitro najprej ogledali Veliki in mali naravni most, dve izmed znamenitosti Škocjanske jame pri Rakeku, nato pa so sedli k razgovoru, nekakemu uradnemu delu srečanja. Najprej jih je pozdravil predsednik komisije ZB ZP Iskra Franc Križnar, za njim pa še predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Logar in OO ZZB Cerknica Jože Telič, končno pa tudi sekretar za delo IS Skupščine SRS Pavle Gantar.

V razgovoru je nato padla pobuda za še nadaljnji prodor Iskre na ta, industrijsko še malo razvita področja, prav tako pa za zahteva za ureditev nekaterih statusnih vprašanj posameznih naših borcev, ki še nimajo urejenih nekaterih svojih priznanj za sodelovanje v NOV.

Po večerji je kljub dežju, blizu doma v Rakovem Škocjanu zagorel

Udeleženci letošnjega srečanja prvoborcev Iskre.

NAŠA ELEKTRONIKA DANES IN JUTRI

Glede na pomembno prireditev — mednarodni sejem „Sodobna elektronika“ na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je „Dela“ v svoji sobotni prilogi (11. t. m.) objavilo razgovor novinarja Zdravka Štefančiča z nekaterimi strokovnjaki iz Iskre o tem, kakšna je sedanja raven elektronike pri nas in kakšne so njene nadaljnje perspektive.

Ta razgovor iz „Dela“ povzemamo v celoti.

MILOŠ KOBE: Položaj elektronske industrije v našem gospodarstvu najbolj točno nakazuje ugotovitev, da je elektronika tudi pri nas — tako kot drugod v svetu — najbolj propulzivna veja v industriji, morda celo v gospodarstvu. Njena rast je izredno dinamična, indeks rasti je nekaj zadnjih let znašal 130. Enako propulzivna je tudi glede vlaganj v raziskovalno dejavnost. Po podatkih zbornične raziskave je elektronska industrija po vlaganjih za raziskovalno dejavnost pred vsemi drugimi vejami industrije, saj daje za ta namen okrog 4, na nekaterih področjih pa celo več odstotkov bruto proizvoda. V primerjavi z razvitimi deželami, kjer znaša ta odstotek 8,10 ali v posebnih primerih, ko gre za vojaško strategijo, tudi 12 ali več odstotkov, to seveda ni dosti. Vendar pa smo v Jugoslaviji prav na področju elektronske industrije z vlaganji za raziskovalno dejavnost prišli še najdlje.

Za današnje elektrono v svetu in tudi za našo je značilno, da postaja čedalje bolj nekaka infrastruktura. Elektronika je že danes, v bližnji prihodnosti pa bo še bolj, sestavni del vseh dogajanj in razvoja v vseh dejavnostih, tako na področju gospodarstva, kot tudi zunaj njega. Uporaba elektronske tehnologije, ki jo imamo danes, je enako potrebna kot na primer cestno omrežje ali zdravstvena služba. V Jugoslaviji in v Sloveniji že prihajamo počasi do spoznanja, da elektronike ne moremo več obravnavati samo kot specializirano vejo industrije ampak, da ji moramo dati takšen pomen, kot ga dajemo v naših prihodnjih družbenih načrtih infrastrukturi, torej energiji, prometu, surovinam. Brez lastne elektronske in namreč ne moremo zamišljati razvoja drugih industrijskih vej.

Mislím, da smo prav na področju elektronske dosegli sorazmerno dobro skladje med deležem vlaganj same industrije za ta namen in deležem, ki ga prispeva raziskovalna skupnost — čeprav se pogosto pojavljajo dileme o prednosti, primernosti, ali nujnosti takih, ali drugačnih raziskav. V elektronični smo do neke mere uspeli najti racionalen kompromis glede spornega vprašanja, ali je treba dajati več za temeljne ali pa za uporabne raziskave.

DELO: Velja to tudi za koriščenje lastnih dosežkov in tujih licenc?

MILOŠ KOBE: Tega ne bi smeli gledati črno-belo. Sodimo, da so licence le dopolnilo raziskovalni dejavnosti, ki jo moramo imeti in gojiti sami. Tule licence lahko predstavljajo učinkovit pripomoček za premostitev časovnih ali tehnoloških razkorakov, ki nastanejo sem ter tja, ker so naši viri raziskovalnega dela vendarle bistveno skromnejši. Brez licenc si ne bi mogli privoščiti, da smo čim bližje tokovom in dosežkom svetu. Seveda pa tujih dosežkov ni mogoče presaditi k nam brez dolgoletnega, stalnega razvoja lastne raziskovalne dejavnosti in kadrov, brez učinkovitega spremljanja dosežkov prek lastnega raziskovalnega dela.

DELO: Koliko strokovnjakov se ukvarja z raziskovalnim delom v slovenski elektronski industriji?

MILOŠ KOBE: Ocenjujemo, da je v Iskri pri raziskovalnem delu in dejavnostih, ki so povezane z njim, zaposlenih približno 1200 strokovnjakov. Če k temu prištejemo še tiste zunaj Iskre, lahko rečemo, da se z raziskovalnim delom na tem področju v širšem

smislu besede neposredno ukvarja vsaj 2000 strokovnjakov z različnimi stopnjami izobrazbe.

DELO: Ob reorganizaciji Iskre in usmerjanju raziskovalnega dela bliže organizacijam združenega dela je bilo slišati mnenja, češ da bodo s tem uničeni sorazmerno uspešni timi raziskovalcev?

MILOŠ KOBE: Problem centralizacije ali decentralizacije raziskovalnega dela poznajo vse večje strukture elektronskih industrij po svetu. Sodimo, da smo z reorganizacijo Iskre in s formalnim prenosom, z vračevanjem raziskovalnih enot v posamezne branžne organizacije združenega dela ali celo v TOZD uspeli napraviti korak naprej za hitrejšo prenašanje razvojnih dosežkov v proizvodno prakso. To smo uspeli šele delno zaradi tega, ker bo vprašanje docela rešeno šele takrat, ko bodo urejeni dohodkovni odnosi. Problem zavoda za avtomatizacijo je bil prav v neresenih dohodkovnih odnosih med razvojem in proizvodnjo. Ker ti odnosi niso bili rešeni, se je pojavil paradoks, da so si posamezne organizacije vzporedno ustvarjale svoj lastni razvoj ali vsaj njegove zametke, na drugi strani pa se je pojavljal zavod za avtomatizacijo z lastno proizvodnjo. Oboje je bilo enak nesmisel. Seveda institucionalizacija raziskovalne dejavnosti tudi v novih odnosih v Iskri še zdaleč ni končana. To je daljši proces, ki bo še terjal svoj čas.

DELO: Že površen obiskovalec sejmov elektronske in zadnjih letih je lahko opazil, da je slovenska elektronska industrija dosegla pomembne uspehe pri razvoju sodobnih avtomatskih telefonskih central. Do kod smo pri tem že prišli in kod pelje nadaljnji razvoj?

IVAN FINK: Za uvajanje elektronske na področju avtomatskih telefonskih central v prvem obdobju je bilo značilno, da je temeljilo na direktnem preslikavanju mehanskih sistemov v elektronske. To pomeni, da so mehanske kontakte zamenjavali s sorazmerno dragimi in izjemno hitrimi elektronskimi elementi. To pa ni bilo niti tehnično, niti ekonomsko upravičeno. Zato je bilo potrebno bistveno spremeniti zasnovo telefonskih central. Te so v načelu zgrajene iz dveh delov: iz krmilnega dela in govornih poti.

V krmilno vezje central so se začeli uvajati elektronski procesni računalniki. Ti sprejmejo pozivne številke in nato poskrbijo, da je čimprej vzpostavljena zveza med naročnikom. Pomnilnik procesorja omogoča, da lahko avtomatska telefonska centrala shrani vrsto informacij, kar bi bilo z elektromehanskimi elementi praktično nemogoče in s tem omogočiti realizacijo več novih funkcij. Tako lahko na primer naročnik izbira zvezo s tipkami namesto s številčnico, vzpostavi je mogoče hkraten pogovor med več telefonskimi naročniki, tako imenovano konferenčno zvezo in podobno.

Tudi v drugem delu centrale, ki posreduje govorne zveze, je z uvedbo sodobnih elementov mogoče doseči višjo kakovost govornih poti, ker so kontakti zaščiteni pred vplivom okolice.

Uvedba elektronske in avtomatske telefonske centrale je prinesla vrsto prednosti: večjo zanesljivost delovanja centrale, elektronska telefonska centrala zavzema manj prostora, stroški vzdrževanja so znatno nižji, enostavnejša izdelava teh central omogoča njihovo tekočo, serijsko proizvodnjo. Elektronski sistem omogoča eno-

stavno uvajanje novih funkcij ne da bi morali dodajati nove organe.

Razvoj tehnologije mikroelektronskih vezij obeta, da bo mogoče z njimi graditi avtomatske telefonske centrale, ki bodo zavzemale še manj prostora, hkrati pa bo mogoče uveljavljati tudi nove sistemske rešitve. Tako bo na primer moč zamenjati feritne pomnilnike, ki jih danes uporabljamo v elektronskih sistemih, s polprevodniškimi. S tem bomo dosegli večjo hitrost in večjo sposobnost za obdelavo podatkov.

DELO: Ali se bo ob tem napredku kaj spremenil tudi sedanji telefonski aparat?

IVAN FINK: Elektronika se je začela uveljavljati tudi že v njem. Zdaj že imamo telefonske aparate s tipkami namesto s številčnico. Razvijamo in napredaj so že telefonski aparati, ki imajo vgrajene ojačevalnike. Prepričani smo, da se bo telefonski aparat v bližnji prihodnosti spremenil v nekakšen aktivni „terminal“, ki bo naročniku omogočil tudi dostop do računalnika, v katerega bo shranjeval in iz njega tudi dobival ustrezne podatke. Naj navedem samo primer: naročnik bo na primer poklical s posebno šifro številko svojega žiro računa pri banki in takoj izvedel, koliko denarja ima na žiro računu.

DELO: Kako se uveljavljajo elektronske avtomatske telefonske centrale, ki jih proizvaja Iskra v sodobno opremljeni tovarni na Laborah pri Kranju?

IVAN FINK: Naši prvi jugoslovanski elektronski telefonski centrali v Mostah se bo kmalu pridružilo še 13 novih tranzitnih. Montaža prvih od teh, ki bodo postavljene pri nas poleg dveh mednarodnih telefonskih central, že poteka. Hkrati pa že pripravljamo mednarodno centralo za Moskvo, kar predstavlja enega največjih uspehov Iskre na tem področju.

DELO: Pomembne uspehe beleži slovenska elektronika tudi pri razvoju prenosnih naprav.

HERMAN VIDMAR: Proizvodno napravo za prenos snopa pogovorov med centralami po kablili ali usmerjenih radijskih zvezah po tako imenovanem analognem sistemu (frekvenčno razvrščanje mnogih pogovorov v snop) smo pri nas v celoti osvojili. Pri razvoju teh naprav smo bili uspešni tako, da smo licence za nekatere zelo originalne izvedbe teh naprav prodali tudi nekaterim razvitim deželam, ki jih s pridom izkoriščajo — na primer Španija in Iskra.

Zaradi naraščajočih potreb po prenosu velikega števila pogovorov v svetu izdelujejo naprave v velikokanalnih izvedbah, tudi do deset tisoč. Ker v Jugoslaviji še nimamo takšne gostote telefonskega prometa, nismo razvijali velikokanalnih prenosnih sistemov, temveč smo se osredotočili na proizvodnjo malokanalnih sistemov do 300 kanalov.

Razen analognega so v svetu začeli razvijati tudi digitalni način prenosa, ki naj bi prinesel znatne prednosti. Pri tem načinu govor spremenimo v vrsto impulzov, ki jih ceneje prenašamo, laže pa jih nato tudi spremenimo nazaj v običajen zvočni zapis. Nekateri so napovedovali bliskovit prodor tega načina prenosa v minule desetletju, vendar se njihove napovedi niso uresničile. Zdaj napovedujejo, da se bo digitalni način prenosa hitreje uveljavil z uvedbo elektronskih telefonskih central.

DELO: Ali se naša elektronska industrija pripravlja na ta novi sistem prenosa?

HERMAN VIDMAR: Na digitalni sistem se pripravljamo na eni strani razvijalci prenosnih naprav, na drugi razvijalci elektronskih telefonskih central. Tej temi je posvetilo pozornost več referatov na letošnjem simpoziju o telekomunikacijah okviru sejma „Sodobna elektronika '75“. Poudariti velja, da je razvoj zlasti digitalnega prenosa tesno povezan z razvojem integriranih vezij, saj ta omogočajo zmanjšanje dimenzij in s tem tudi pocenitev prenosnih naprav.

DELO: Sodeč po razpravah o bodoči razvojni usmeritvi namerava slovenska elektronska industrija intenzivneje poseči tudi na področje proizvodnje teh vezij.

MILOŠ KOBE: To je področje, na katerega je Iskra že doslej vlagala precejšnja sredstva in kjer tesno sodeluje s fakulteto za elektrotehniko in drugimi slovenskimi inštituti. Plod tega so pomembni razvojni dosežki, razvitih je bilo že nekaj konkretnih mikroelektronskih vezij. Ta vezja predstavljajo dobesedno fizično integracijo in miniaturizacijo kompletnega sklopa elementov, ki smo jih včasih povezovali z žicami. Zlasti vezja s tako imenovano visoko stopnjo integracije združujejo tudi že več deset tisoč komponent, povezanih na površini nekaj kvadratnih milimetrov. Za ilustracijo naj povem, da ima sodoben žepni kalkulator ploščico, na kateri je nekaj tisoč ali celo nekaj deset tisoč med seboj povezanih elementov; takšen kalkulator v klasični izvedbi z elektronskimi in klasičnimi sestav-

Z Iskrinega razstavnega prostora: merilni instrumenti, releji novosti iz laboratorija za mikroelektroniko.

nimi deli bi zavzela prostor nekaj omar.

Mikroelektronska vezja se nenehno zmanjšujejo, to pa prinaša precejšnje prednosti, predvsem majhno porabo energije in veliko stopnjo zanesljivosti delovanja. Pri klasičnih izvedbah so bile osrednji vir nezanesljivosti spajkane ali drugače spajane vezi.

Na področju proizvodnje mikroelektronskih vezij je več tehnologij, ki se nenehno izboljšujejo. Iskra namerava začeti proizvodnjo vezij po tako imenovani MOS tehnologiji, to je po tehnologiji kovinskega oksida na silicijevi plošči. Za to tehnologijo je značilna majhna poraba energije, ki je potrebna za krmiljenje teh vezij.

DELO: Kako nameravate uresničiti ta program, ki menda sodi med osrednje razvojne projekte Iskre?

MILOŠ KOBE: Za njegovo uresničenje nameravamo združevati sredstva po nekakem dohodkovnem načelu, to pa predstavlja tudi nov korak v medsebojnih odnosih med TOZD. V Iskri sodimo, da ni resne elektronske industrije, ki ne bi morala imeti vsaj določen del od teh številnih mikroelektronskih tehnologij. V mikroelektronskem vezju je namreč skoncentriranega čedalje več dela, od načrtovanja, projektiranja in testiranja, do neposredne izdelave teh vezij. Če bi se torej odrekli mikroelektroniki, bi se odrekli čedalje večjemu deležu dela elektronske industrije sploh, ostala bi nam le še montaža elementov, torej nekakšen „lohnarbeit“. Torej bo proizvodnja pomembnejša nujna za sleherni napredni elektronski industriji.

DELO: Ali to pomeni, da bomo imeli v Jugoslaviji več tovarn mikroelektronskih vezij?

MILOŠ KOBE: Menim, da je odveč razpravljati, ali naj bo v Jugoslaviji samo ena tovarna mikroelektronike, ali ne. Področje mikroelektronike je zelo široko, tehnologije za to področje se med seboj zelo dopolnjujejo. Zato menim, da bo ob pametni delitvi dela in skupnem delu za Jugoslavijo izredno pomembno, da bo imela zastopanih več tehnologij, zlasti še, ker so nekatere tehnologije uporabne za specialna vezna po posebnih naročilih v sorazmerno manjšem številu, druge tehnologije pa so primernejše za proizvodnjo standardnih vezij, ki jih je moč naročati po katalogu.

DELO: Bo razvoj integriranih vezij potisnil klasične, posamične elemente na stranski tir?

MILOŠ KOBE: Ne, to nikakor ne pomeni, da je posamični element odzvonil. Tudi ti elementi se danes razvijajo v smeri novih fizikalnih dognanj, predvsem na področju fizike trdnih snovi. Drži pa, da tudi vsi ti elementi težijo k miniaturizaciji. Ta se uspešno uveljavlja pri tvorbi tako imenovanih hibridnih vezij, ki so v bistvu neke kombinacije med elementi samimi zase in med visoko integriranimi elementi MOS tehnologije. Tu gre običajno za ploščice majhnih dimenzij, kjer so naparjene medsebojne povezave, na njih pa pritrjeni nekateri miniaturni elementi, ali celo sestavi.

PAVLE TEPINA: Kakor pojav tranzistorjev in povsem izključil elektronske, prav tako tudi integrirana vezja ne bodo v celoti iztisnili klasičnih vezij — posebej tam, kjer gre za večje moči. Kje bo ta meja glede moči končno postavljena, je težko reči. Danes je neke pri 10 do 20 vatih. Prav gotovo pa diskretnih elementov še dolgo ne bo mogoče pritiskati iz uporabe in tudi ne iz razvoja. Prav zaradi tega, da bi dobili kakovostne in zanesljive elemente, je potreben stalen nadaljnji razvoj. Zato ni naključje, da je letošnji simpozij o elektronskih sestavnih delih in materialih posvečen predvsem materialom kot enemu temeljnih delov diskretnih elementov.

Institut Jožef Stefan bo 18. oktobra od 8.—14. ure odprl vrata širokemu krogu obiskovalcev, ki jih zanima delo te velike raziskovalne ustanove.

DELO: Kasneje in dosti počasneje kot v proizvodnji izdelkov za široko porabo in v telekomunikacijah, se je elektronika začela uveljavljati v proizvodnji, za krmiljenje in nadzor proizvodnih procesov. Kaj je vzrok zato in kakšno je stanje danes?

BRANKO ROBAVS: Na eni strani je bil temu vzrok razvoj računalnikov, ki so bili v prvem obdobju uporabljeni bolj za obdelavo podatkov v administrativne, poslovne, znanstvene in druge namene; za krmilne mehanizme pa so računalniki potrebovali nujno potrebne podatke, ki jim jih lahko nudijo elektronske naprave v industriji. Na drugi strani je bil problem v industrijski elektronični, saj so naloge krmiljenja tako po funkcionalnosti kot po kompleksnosti zahtev zelo različne. Zato sploh ni bilo mogoče zgraditi unificiranega sistema teh naprav za industrijo. Hkrati vse te naprave v industriji obratujejo pod zelo težkimi pogoji (visoke temperaturne razlike, onesnaženo okolje in podobno) ob hkratni zahtevi po visoki zanesljivosti njihovega delovanja.

Vse to je v prvem obdobju zaviralo hitrejši razvoj in uvajanje elektronske za krmiljenje in nadzor proizvodnih procesov. V zadnjih letih pa so te naprave začele hitreje prodirati v industrijo. Prve od teh so delovale po načelu tako imenovanega centralnega krmiljenja procesov in niso izpolnjevale vseh zahtev glede zanesljivosti obratovanja. Če je takšna centralna naprava odpovedala, je to lahko povzročilo daljši zastoj v proizvodnji. Zato so začeli te krmilne naprave čim bolj približevati posameznim proizvodnim strojem ali napravam in jih posamično krmiliti, kot njihova nadgradnja pa se pojavljajo sodobni računalniki.

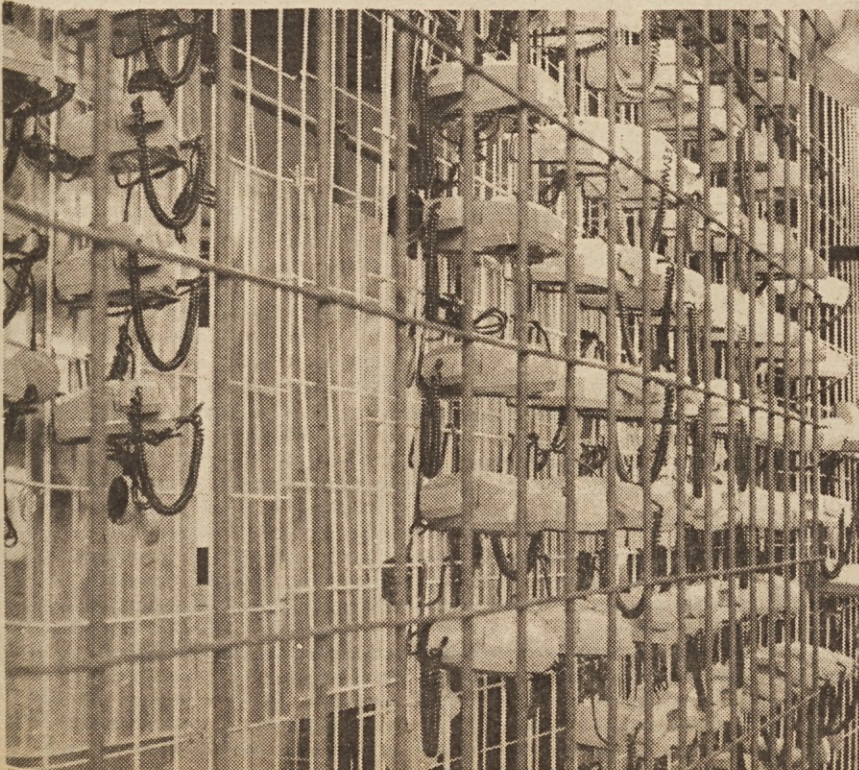
Razvoj mikroelektronike je omogočil, da so sestavni deli računalnika toliko pocenili, da jih je bilo že moč vgraditi v posamične cenejše krmilne naprave, s tem pa se je močno povečala zanesljivost njihovega delovanja. Težave pri gradnji takšnih krmilnih naprav so v tem, da so zelo raznolike, hkrati pa zahtevajo zelo velik asortiment elementov, od enostavnih elektromehanskih do visokointegriranih elektronskih vezij na eni strani, na drugi strani pa industrijske krmilne naprave nekakšna povezava med elektronskimi sistemi, računalniki ter med proizvodnimi stroji in napravami, ki niso vselej električne, temveč so lahko tudi mehanske, pnevmatske, hidravlične ali kemične.

Gradnja takšnih naprav terja zato skupinsko delo najrazličnejših strokovnjakov, pri katerem se morajo vsi prilagoditi na eni strani tehnologiji proizvodnje, na drugi strani pa možnostim, ki jim jih nudijo sodobni elektronski elementi. Ker so naprave zelo različne, je njihova proizvodnja izrazito maloserijska, zahtevno pa je tudi vzdrževanje naprav.

Z uvajanjem proizvodnje majhnih elektronskih računalnikov, tako imenovanih elektronskih mikroprocesorjev, je mogoče graditi najsodobnejše prosto programirane naprave, kjer je moč uveljaviti standardizacijo in s tem proizvodnjo večjih serij: z elektronskim pomnilnikom se vsaka takšna naprava prilagodi tehnološkim zahtevam posameznega stroja ali delovnega postopka.

DELO: Pregled nad doseženo stopnjo razvoja na posameznih področjih elektronske najbrž tudi že nakazuje osrednje smeri nadaljnjega razvoja slovenske elektronske industrije.

MILOŠ KOBE: Nedvomno bi jih lahko našli na hitro in morda nepopolno: mikroelektronika, računalniška tehnika — tako razvoj računalnikov za poslovno rabo kot procesnih računalnikov — modernizacija vseh telekomunikacijskih sistemov z uvajanjem elektronske in telefonskih central in digitalne tehnike v prenosu, pa tudi razvoj laserske tehnike. Ne bi bilo prav, če je ne bi omenili, saj se uveljavlja tako na področju merilne tehnologije, kot na področju komunikacij pa tudi v proizvodnji, saj laserje že uporabljajo za posamezne tehnološke operacije. V Iskri se precej ukvarjamo z lasersko tehniko in lahko rečemo, da smo na tem področju napravili že velik korak naprej. V Jugoslaviji smo na tem področju edini in najdlje prišli, saj smo davno prerasli okvire akademskih poskusov.

Novi tipi telefonskih aparatov Iskre na razstavi.

Oblikovni mrk Iskre na sejmu »Sodobna elektronika«

Doklej še nesmiselno eksperimentiranje in improviziranje na naših sejmskih nastopih

Minulo soboto so zaprli na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču 22. mednarodno razstavo »Sodobna elektronika 75«.

Za letošnjo prireditev je bila značilna velika udeležba tako razstavljalcev, kot obiskovalcev. Na sorazmerno majhnem prostoru 5 razstavnih dvoran se je predstavilo nad 50.000 obiskovalcem 354 podjetij iz 21 držav, pri čemer je bilo na voljo nad 600 strokovnjakov-elektronikov, ki so dajali tehniške in komercialne podatke o razstavljenih eksponatih in proizvodnem programu.

Vzlic veliki utesnenosti, ki je padla v oči že pri bežnem pregledu sejmskega prostora so posamezni razstavljalci že prikazovali eksponate po strogo specializiranih panogah, ki skoraj dočela ustrezajo programski razporeditvi panog Iskre. Posamezne panoge so bile zastopane v naslednjem obsegu:

– sestavni deli	23,6 %
– telekomunikacije	17,7 %
– zabavna elektronika	13,3 %
– profesionalna elektron.	10,5 %
– merilna tehnika	9,3 %
– oprema za proizvodnjo	7,1 %
– el. računalniki in	
periferne naprave	4,9 %
– radiodifuzija	4,9 %
– druge skupine od	4,6 % do 0,3 %

Razstavo so vsebinsko dopolnjevala posvetovanja, ki sta jih organizirala Elektrotehniška zveza Slovenije in Jugoslovanski komite ETAN. Tako je bilo posvetovanje o elektronskih sestavnih delih, kjer je bilo prebranih 31 referatov, o telekomunikacijah s 83 prebranimi referati in o mikroprocesorjih v industrijskem in energetskem merjenju s 9 referati.

Že ti podatki dovolj zgovorno spričujejo, da postaja »Sodobna

elektronika«, ki smo ji njega dni postiljali zibelko, pomembno mednarodno stikališče tehničnega in poslovnega sodelovanja, omogoča pa hkrati na enem samem mestu primeravo vsakoletnih novih razvojnih in proizvodnih dosežkov med posameznimi industrijami.

Pri našem sejmskem nastopu na »Sodobni elektroniki 75« je zelo veseljava vest, da smo prikazali precej več novih izdelkov, kot zadnja leta.

Letošnji tehnološki in novatorski poudarek je temeljil na mikroelektroniki. Revolucionarne tehnologije, ki vedno bolj pridobiva na veljavi v naprednem svetu, smo se lotili s strokovnjaki Fakultete za elektrotehniko ljubljanske univerze. Rezultati so na nekaterih področjih že otipljivi z aplikacijami, npr. v merilni tehniki, še več pa je predloženih konstrukcij, ki čakajo uresničitve v proizvodnji. Žal so naš sejmski nastop pokvarili, poudarjam pokvarili, sejmarji v marketing službi z neustrezno oblikovno konstrukcijo celotne sejmske stojnice. Sli so predaleč, ko so hoteli po vsej sili doseči oblikovno izjemnost. Zakaj so se naravnost potrudili, da so obdali stojnico z »betonskim železom« ni jasno nikomur. S tem so dosegli pri nekaterih obiskovalcih začudenje, pri drugih posmeh. Slišal sem precej pikrih pripomb glede tega, vsekakor pa ne niti ene same pohvale – samo grajo.

Načrtovalci sejmske stojnice bi se morali zavedati velike odgovornosti za naš poglaviti vsakoletni sejmski nastop. Oblikovnemu eksperimentiranju in improviziranju mora odklenkati, kajti Iskra si spriči svojega mednarodnega ugleda ne more in ne sme privoščiti takih spodrsiljav, zlasti tudi, ker veljamo v državi za pionirje industrijskega oblikovanja. Kralj

Trenutno je cena sicer še dokaj visoka, vendar bo že čez nekaj let zanesljiva uporaba v vseh avtomobilih.

Elektroniki so razvili elektronski regulator napetosti za alternator FEB 30, ki ga bo kmalu prevzela industrija avtoelektrične panoge v serijsko proizvodnjo.

Pretvorniki A/D z mikroelektronskim vezjem FEB 24 so namenjeni za vhodne in izhodne enote mikro-računalnikov.

Merilni ojačevalnik za avtomatsko korekcijo ničle in s programiranim ojačenjem uporablja mikroelektronsko vezje FEB 28.

Vezja za etalonski števec električne energije razreda 5 x 10-4 uporabljajo mikroelektronska vezja FEB 19 in FEB 22. To so hibridna tankoplastna vezja.

Podobna mikrovalovna vezja v tankoplastni tehnologiji so uporabljena za merilnik hitrosti (radar). Do sedaj so imeli miličniki radarje na stojalih, odslej pa bodo po zaslugi mikrovalovnega vezja tako majhni, da jih bodo miličniki lahko držali v roki. Radarji so torej mnogo manjših dimenzij, odčitek je neposreden v številkah.

Za ta radar so bili razstavljeni tudi setavni del-integriranega mikrovalovnega vezja, plastično ohišje itd.

Ljudska milica v Sloveniji bo kmalu opremljena s temi najnovejšimi dosežki integriranega mikrovalovnega vezja.

Konstrukcija mikrovalovnega oscilatorja z gunnovim elementom frekvenca devet milijard Hz in 140 m vatov se uporablja za komunikacijske sisteme.

V telekomunikacijski tehniki se

Avtomatizacija v energetiki: elektronske tehtnice.

tudi uporablja nov element in sicer mikrovalovni feritni cirkulator.

Sistem (sedaj še brez oznake), ki usmerja pretok mikrovalovnega valovanja, je vrhunski dosežek ne samo pri nas, marveč v celotni Evropi, po izboljšanih karakteristikah pa prednjači tudi pred izdelki nekaterih ameriških specializiranih podjetij.

Mikrovalovni feritni izolator deluje pravzaprav na istem principu kot elektronska dioda, samo da je namenjen za izredno visoke frekvence.

V sistemu debeloplastnega vezja za linijske priključke so povsem novi tudi potenciometri, dušilni členi, hibridni ojačevalniki in drugi elektronski sestavni deli.

Vsi navedeni izdelki ali konstrukcije uporabljajo najnovejšo mikroelektronsko tehniko. Osnovni opoglavni parametri te nove tehnologije pa so miniaturizacija, izredna zanesljivost delovanja, nižja cena in boljše lastnosti.

K. M

Novosti Iskre na sejmu »Sodobna elektronika«

Barvni televizijski sprejemnik Panorama 76, z zaslonom 51 cm je izdelan v polprevodniški tehniki. Posebna novost je nova slikovna cev in line s stalno nastavitvijo barv. Dodatna regulacija je torej nepotrebna.

Sprejemnik je izdelan v modularni tehniki z varicap kanalnikom. Odlikuje ga še lastna stabilizacijska napetost, signalizacija vklopljenega kanala z nixi cevmi, to je digitalnimi cevmi, nadalje scylop vezje, kar omogoča visoko stopnjo zanesljivosti delovanja.

Nov je električni avtomatični gramofon z avtomatičnim menjalnikom za osem plošč. Izvedba je namenjena za stereo-fonsko predvajanje. Njegova sestava temelji na integriranem vezju, možna je uporaba tako magnetnega, keramičnega, kristalnega, stereo ali mono-vložka. Avtomatični električni gramofon je primeren za priključek na ojačevalnik štiri do deset vatov.

AS-12 je alarmna naprava namenjena predvsem za zavarovanje avtomobilov. Sestavlja jo elektronska sirena, stikalo za vklop, stikalo za pokrov prtljajnika, ali motorja, priključne žice in kabelske spojke. Sirena je izdelana v polprevodniški tehniki, vsi deli so zaščiteni pred vremenskimi vplivi, elektronski generator pa je zalit v plastično maso.

Naprava omogoča lastniku avtomobila nemoten vstop in izstop iz vozila, medtem ko ob volumnu oddaja izredno prodoren in glasen zvok – alarm.

Permanentno-dinamični zvočnik ZP 80 je lijačna izvedba 8-vatnega zvočnika, njegovo frekvenčno območje obsega 500 do 3500 Hz.

Crno-beli televizorji Iskrine družine Panorama, to je Polux, Alcor in Castor so opremljeni z novim kanalnim priključnikom – senzorjem.

S senzorjem izbiramo kanale le z rahlim dotikom gumba, nakar se sproži električni impulz, vse ostalo pa poteka docela avtomatično brez mehanskih preklapljanj, kar daje veliko zanesljivost delovanja, trajnost in tudi mnogo manjšo možnost okvar.

PODROČJE TELEFONIJE

Vzlic številnim novostim v tej panogi je prikazala Iskra zaradi omejenega prostora le majhen del eksponatov.

Iz družine telefonskih aparatov ATA je izšla nova oblikovana izvedba ATA 60, ki ga odlikujejo kompenzacijsko vezje, močna vezava več zaporednih aparatov. Aparat je primeren tako za poslovne kot za posebne prostore.

Tudi ATA 40 je nova izvedba telefonskega aparata z novim designom. Izvedba je mogoča s številčnikom ali tastaturo. Pri tastaturi je seveda pomembna izredno hitra manipulacija.

Vsi telefonski aparati so lahko priključeni na telefonske centrale vseh sistemov in vrst v javnem in zasebnem prometu. Primer manjše avtomatske telefonske centrale je hotelska ATC, s katero je možno štetipogovorepri lokalnem naročniku.

V panogi brezžične telefonije je nova diktrina naprava – diktafon, izredno majhni dimenzij 156 x 50 x 30 mm ter izredno majhne teže, samo približno 275 gr skupno s kaseto in baterijo. Z eno kaseto je mogoče posneti govor dolžine 2 x 15 minut v frekvenčnem območju 400–4000 Hz. Z enim vložkom baterije traja snemanje in reprodukcija celih šest ur.

PODROČJE AVTOMATIKE

V zelo obširni panogi avtomatike je Iskra prikazala samo dve novosti s področja industrijskega tehtanja in doziranja. To je področje, namenjeno samo industriji, kjer je potrebno statično, ali kontinuirano tehtanje in doziranje razsutih materialov, tekočin v rezervoarjih, silosih, bunkerjih, dozirnih posodah itd., tehtanje s pomočjo mostnih tehtnic (kamionske, vagonске in kombinirane tehtnice), ter tehtnice z dvigali in žerjavi. Posebno široko uporabo imajo prenosni digitalni dinamometri DM-11, ki so namenjeni za merjenje sil, teže, nagiba, kotnih zasukov, obremenitev (dvigal, žerjavov, mostov), osnih pritiskov na vozilih ter zaščito konstrukcij.

Digitalne elektronske tehtnice in merilniki so izdelani v najmodernejši tehnologiji, ki zagotavlja veliko zanesljivost, dolgo življenjsko dobo in natančnost tehtanja, tako za trgovske, kot tehnološke procese.

Pri teh napravah so lahko predvideni tudi analogni ali digitalni izhodi za regulacijo, daljinsko indikacijo, registracijo, oz. za priključitev na printer, računalnik, sistem za avtomatsko obdelavo podatkov itd.

Digitalna elektronska tehtnica za statična tehtanja meri izredno natančno, saj deluje v tolerančnem razredu 0,1 %. Pri-merna je za vse vrste tehnoloških merjenj.

Druge vrste tehtnica je industrijska tračna tehtnica digitalne izvedbe ITT – 21 D, ki dovoljuje natančnost merjenja do 1 %. S prigradnjo regulatorja se lahko uporabi kot dozirna tračna tehtnica. Ojačevalnik je izdelan v hibridni tehniki. Vsa elektronika je nanizana na tiskani ploščici.

PODROČJE ELEMENTOV

Veliko novost je prikazala Iskra na področju pasivnih in aktivnih elektronskih elementov. Tako so novi oglenoplastni upori UPM, upori na keramični ploščici in termistorji. Med potenciometri so štiri nove vrste in sicer nastavljeni oglenoplastni – to so standardni, nastavljeni vijaki, potezno nastavljeni ter cermentplastni nastavljeni na keramiki.

Izmed keramičnih kondenzatorjev so novejšega ali pa čisto novega porekla kolutasti, cevasti, ploščati, zaščitni, trimmer kondenzatorji in kondenzatorji za odpravo radiofrekvenčnih motenj.

Področje običajnih kondenzatorjev ima tudi nekaj novosti. To so folijski kondenzatorji za elektrono v kvadrastih oblikah in negorljivem ohišju z aksialnimi priključki, nadalje poliesterski kondenzatorji s styroflex folijami, nadalje fluorescenčni in motorski kondenzatorji, elektrolitski kondenzatorji, miniaturni in nizkovoltni. Prikazan je bil tudi avtomat za navijanje folijskih kondenzatorjev (aplikacija).

Razstavljen je bil nadalje tudi celoten program standardnih in profesionalnih feritnih jeder in navitih komponent, vključno s feritnimi vijaki in silonsko zavoro.

Tudi magnetni materiali so bili obogateni z novimi elementi. To so oksidni in metalni magneti, vključno z oksidno magnetnim statorjem. Panoga aktivnih elektronskih elementov – polprevodnikov prikazuje enoamperske diode IN 4001 do 4007, nadalje plastične diode serije BY 23, zener diode serije 77 in BZX, silicijeve mostičke BXXC – 3200/2200, nadalje silicij.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Najnovejše s področja mikroelektronike

(Skupni razvoj inženirjev elektronikov ljubljanske fakultete za elektrotehniko in združene Iskre)

Mikroračunalnik FEA 20 je izdelan v hibridni tankoplastni tehnologiji dimenzije komaj 25 x 25 mm. Njegova uporaba je izredno različna. Tako ga bodo s pridom uporabljali pri avtomatizaciji v industriji, v telekomunikacijah, v prometu, v splošnem računalništvu itd. Že sedaj ga je možno uporabiti v 20 različnih panogah, ne samo za profesionalne, marveč tudi v druge namene. Vsebuje približno 40.000 integriranih polprevodniških elementov, njegova zmogljivost pa je 10.000 bitov.

Mikroračunalnik je deloval na stojnici. Obiskovalci so lahko vstajali

Integrirano vezje FEA 18 je konstruirano za števec električne energije tolerančnega razreda 0,2 %. Ta trifazni števec je primeren samo za večje porabnike in ne pride v poštev za gospodinjstva. Dosedanji števeci temeljijo vsi na elektromehanski tehnologiji.

Elektronski vatmeter je sestavljen iz hibridnih integriranih vezij FE 09, FE 10 in FE 11. Elektronski vatmeter je že v serijski proizvodnji, njegova odlika je zlasti, da je cenejši in točnejši.

Analogno digitalni pretvornik pretvarja analogne signale v digitalne. Sestavljen je iz hibridnih integriranih vezij FEB 23, FEB 25 in FEB 26.

Namenjen je kot vhodna enota za mikroračunalnik, ali pa za digitalni

Iskra Standard je razstavljal v spodnjih prostorih hale B.

podatke o gibanju tarče in spremljali na zaslonu osciloskopa celoten potek. Hkrati je bil razstavljen isti računalnik v klasični tehnologiji, ki je večtisočkrat večji.

voltmeter.

Aplikacija hibridnega integriranega vezja FEA 16 je namenjen za merilni prevodnik.

Vse svetovne firme avtoelektrične panoge že razvijajo elektronske regulatorje napetosti za avtomobilsko industrijo, ki bodo slej ko prej zamenjali elektromehanske sisteme.

ISKRA – Elektromehanika – Kranj, o. sol. o. INŠTITUT ZA PRENOSNO TEHNIKO Ljubljana o. sol. o. Tržaška c. 2

VABI K SODELOVANJU:

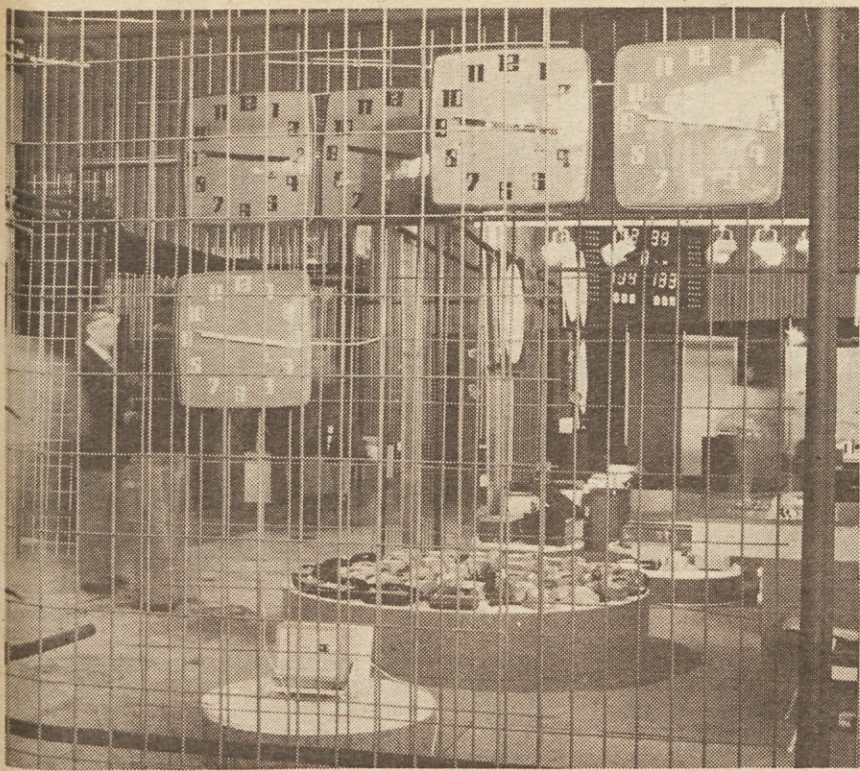
1. INŽENIRJE šibkega toka I. in II. stopnje, ki imajo veselje do dela na razvoju in konstrukciji telekomunikacijskih naprav
2. TEHNIKE šibkega toka
3. KONSTRUKTERJE za delo v razvoju
4. KV RADIO in TT MEHANIKE
5. KV STRUGARJE, KV REZKALCE, KV KLEPARJA za delo v centralnih delavnicah
6. TEHNIČNE RISARJE
7. RECEPTORJA v poslovni stavbi
8. FINANČNEGA REFERENTA za delo na izterjavah v finančni službi
9. ŠOFERJA za osebni avtomobil R-4

Poleg splošnih pogojev se od kandidatov zahteva:

- pod 1.: visoka ali višja izobrazba elektrotehniške smeri, po možnosti urejena vojaščina, ni pa pogoj
- pod 2.: končana srednja tehniška šola
- pod 3.: končana srednja tehniška šola strojne ali elektro smeri ter smisel za konstruktorsko delo
- pod 4.: končana poklicna šola ustrezne smeri
- pod 5.: končana poklicna šola ustrezne smeri
- pod 6.: poklicna šola in tečaj za tehničnega risarja
- pod 7.: srednja strokovna izobrazba, znanje dveh tujih jezikov (angleško, nemško), odslužen vojaški rok,
- pod 8.: srednja šolska izobrazba ekonomske smeri, zaželena praksa v stroki
- pod 9.: končana poklicna šola za voznike motornih vozil

Nastop službe je mogoč takoj.

Pismene prijave z dokazili naj kandidati pošljejo sekretariatu TOZD IPT, Ljubljana, Tržaška c. 2 v 15 dneh po objavi.

Tudi izdelki s področja široke porabe so vzbujali pozornost obiskovalcev.

(Nadaljevanje s 4. strani)

cijve rezine in električne plinske vžigalnike.

Novi so bili tudi elementi in filtri za odpravo močnejših radio-frekvenčnih motenj od 3–16 amperov. In končno še elektronski regulatorji za elektromotorje.

PODROČJE ELEKTRIČNEGA ROČNEGA ORODJA

Družina električnega ročnega orodja obsega v Iskri že 90 različnih strojev in priključkov. Sedaj prehaja ta industrija na novo tehnologijo z uporabo elektronike, oz. elektronske regulacije vrtljajev. Pri tem zasleduje dva poglobljena namena in sicer: fiksno nastavitve poljubnega števila vrtljajev, ali zvezno regulacijo števila vrtljajev. S tem bo delo z električnimi ročnimi orodji prilagojeno različnim obdelovalnim materialom in premerom vpetih svetrov. Razen v industrijskem profesionalnem programu je elektronska regulacija uporabljena tudi že v vrtilnih strojih za domačo uporabo. Skupaj je bilo na sejmu sodobne elektronike razstavljenih devet različnih novih strojev z uporabljenjo mikroelektronsko tehnologijo.

PODROČJE MERILNO REGULACIJSKE TEHNIKE

Izpolnjena je družina inštruktorjev za vgradno sistema B in F za merjenje električnih veličin.

Nova je izvedba elektronskega frekvencmetra, Cosy-metra in metra, za vgradnjo, nato razširjen program laboratorijskih prenosnih inštrumentov tolerančnega razreda 0,5–0,1 %.

Izpolnjena je laboratorijska oprema xy pisalnikov, linijskih in kompenzacijskih pisalnikov za gradnjo, popolnoma družina merilnih pretvornikov za električne veličine, družina univerzalnih prenosnih inštrumentov in nova izvedba digitalnega univerzalnega inštrumenta kot primer Digimeter 2, ki je poleg tega tudi zelo uspešno oblikovan.

Izpolnjena je družina termoregulatorjev za različna temperaturna območja, komplet elektronskih merilnih inštrumentov, elektronskih merilnih inštrumentov z digitalnim odčitkom, kot so stroboskop, elektronska ura, elektronska štoparica in družina sodobnih miniaturnih indikatorjev.

S področja merilne elektronike je zanimiva družina elektronskih inštrumentov z uporabljenjo najmodernejšo tehnologijo integriranega vezja in sodobnim oblikovanjem. To so inštrumenti MA 2021, MA 5721, MA 2075, MA 3604.

Posebno zanimivost predstavlja sodoben prenosni ph-meter s potrjenim patentom, nadalje so novi tudi drsni upori in regulacijski transformatorji, ki sodijo na področje laboratorijske opreme.

Izmed inštrumentov za telefonijo so novi kontrolnik številčnika, kontrolnik ATA in merilnik prometa.

V to panogo sodijo tudi optične naprave, kjer je bil prikazan avtomatski dia-projektor v dveh izvedbah, ki ga izdeluje Iskra v kooperaciji z zahodnonemško tovarno Lisegang ter izpolnjena oblika graphoskopa.

Izmed novosti je treba omeniti še časovni števec, ničelni števec ter števec s povratno tipko.

Posebna veja zajema merilne inštrumente s področja avtoelektrike.

Motomer 2 je inštrument za testiranje avtomobilskih otto motorjev in električnih agregatov na avtomobilih.

Indikator MA 4452 je namenjen za hitro in preprosto ugotavljanje nivoja radiofrekvenčnih motenj, ki jih povzročajo motorna vozila. Indikator sestavljajo sprejemna antena, polprevodniško elektronsko vezje, kazalčni inštrument in napajalni vir. Inštrument je prenosen, napajajo ga vgrajene baterije.

Stroboskopska svetilka služi za kontrolo in naravnanje točke vžiga v praznem teku bencinskih motorjev. Vir napajanja je akumulator s samodenim preklopnikom. Število poživi napetost prvega valja motorja in bliskne vsakokrat, ko preskoči iskra na svečici prvega valja.

Merilnik CO je namenjen za kontrolo

izpušnih plinov bencinskih motorjev in za natančno nastavitve razmerja gorivo-zrak v vplinjačih; Deluje na principu katalitičnega naknadnega izžigovanja merjenih izpušnih plinov, predvsem ogljikovega monoksida. Uporaben je predvsem v avtomehaničnih delavnicah, manjših testnih centrih, oz. kontrolnih mestih za merjenje avtomobilskih izpušnih plinov, na bencinskih črpalkah, itd. Zaradi vedno ostriših predpisov glede maksimalne količine izpušnih plinov bo inštrument zelo dobrodošel od 1. januarja naslednjega leta, ko bo stopil v veljavo nov jugoslovanski predpis o maksimalnem 4,5 % ogljikovem monoksidu. Celotno merjenje je mogoče z inštrumenti: merilnikom CO, prenosnim termistorskim termometrom in Motometrom izvedbe I ali 2.

Nadaljnji inštrument s področja avtoelektrike je Rotomer I za merjenje hitrosti vrtenja s pomočjo fotosonde. Le-ta omogoča merjenje hitrosti vrtenja poljubnih rotirajočih delov brez mehanskega dotika.

Za meritve napetosti in tokov pri električnih sistemih motornih vozil je pomemben volt-ampmeter vrste BA 0201. Izbira merilnih dosegov poteka s pomočjo klaviaturnega stikala.

Iskra je izdelala tudi poseben tester vžigalnih svečk NA 125. Uporaben je za čiščenje, peskanje in preizkušanje vžigalnih svečk eksplozijskih motorjev. Preizkušanje se opravlja v pogojih, ki so približno enaki obratovalnim. Iskrenje je pod pritiskom.

V merilno tehniko sodijo tudi številci. Dosedanjim elektromehanskim števcem se je pridružila nova elektronska izvedba, ki temelji na hibridni tehniki. To je elektronski števec vrhunškega tolerančnega razreda, namenjen samo za veleodjem električne energije, npr. pri elektroindustrializaciji.

Nov je tudi tonfrekvenčni mrežni sprejemnik TS 1. To je univerzalni aparat za sprejem tonfrekvenčnih impulzov, prilagojen zahtevam različnih sistemov za daljinsko tonfrekvenčno krmiljenje v distributivni mreži.

PODROČJE STIKALNE IN MERILNO-REGULACIJSKE TEHNIKE

V družini kontaktorjev so sedaj nove izvedbe, med drugim pomožna kontaktorja KOO in KO. Pomožni kontaktor KOO je v štiripolni izvedbi za vklopavanje krmilnih, pomožnih, signalnih in merilnih tokokrogov. Ker so uporabljani najkvalitetnejši materiali in izdelava miniaturna, so primerni zlasti za vklopavanje malih motorjev električnih tokokrogov, grelnih in svetlobnih naprav.

Kontaktorji KO pomožne izvedbe so lahko štiri ali osempolni. Odlikujejo se po izredni zanesljivosti delovanja, saj vzdrže nad 10 milijonov manevrov.

Odmična stikala nove vrste N 16 so razvita na temelju dolgoletnih izkušenj pri gradnji stikalnih naprav. So ročne izvedbe s široko možnostjo uporabe in praktično neomejenih možnosti stikalnih kombinacij. Glede na univerzalnost kombinacij jih enakovredno uporabljajo kot krmilna ali motorska stikala. Prav tako jih z uspehom uporabljajo pri različnih motorjih, v napravah ter zgradbah z instalacijami.

Avtomatski instalacijski odklopnik ED 25/7 se uporablja pri hišnih, industrijskih in drugih instalacijah za zaščito vodnikov in aparatov zaradi preobremenitve in kratkih stikov.

Tokovna zaščitna stikala vrste FID so namenjena za zaščito ljudi in živali v primeru nevarnega dotika napetosti. Izredno primerna so tudi za zaščito imovine in blaga pred požari, zlasti, ker je izbran nazivni maksimalni diferenčni tok 0,3 amper.

Motorska zaščitna stikala DM 25 in DME 25 so ročna stikala in namenjena za zaščito motorjev in drugih električnih potrošnikov pred preobremenitvijo in pred enofaznim tokom. Vgrajeni pretokovni magnetni sprožniki omogočajo pri tej izvedbi zaščito aparatov in električnih strojev tudi pred kratkimi stiki, oz. omogočajo skupinsko varovanje večjega števila različnih tokokrogov. Življenjska doba je 3-krat 105 manevrov.

Marjan Kralj

Dohodkovni odnosi zdaj in v prihodnje

Konec zapisa o TV oddaji „Mi med seboj“ v Iskri iz prejšnje številke našega glasila.

Razpravo na tribuni o dohodkovnem sistemu v Iskri je nadaljeval Erik Vrenko. Govoril je o načrtu s stališča urejanja dohodkovnih odnosov, oz. o načrtu kot o sestavnem delu dohodkovnega sistema. Ko smo se ukvarjali z načrtovanjem, smo naleteli na dilemo: napraviti lepe načrte, za katere pa ni mogoče zagotovo reči, da bodo tudi uresničeni, ali napraviti zares realen načrt. Zato nam prav zdaj čaka naloga, da svoje načrte ovrednotimo s stališča uresničljivosti. Pri načrtovanju je pomembna metodologija, način sprejemanja načrta. Temeljna organizacija je enota, ki odloča tudi o rezultatih svojega dela, zato se je treba prav v njenih okvirih dogovarjati o načrtovanju in o uresničevanju zastavljenih ciljev. Prišli smo tudi do spoznanja, da sporazumevanje o tem ni pogajanje, kako bi si razdelili družbeno lastnino, ampak je to proces spoznavanja o tem, kaj v danih pogojih lahko storimo, kako lahko najbolje uporabljamo to, kar imamo.

O načrtu in njegovi funkciji v dohodkovnem sistemu je menil, da je predpogoj dohodkovnih odnosov. Po drugi strani pa vzpodbudi preobrazbo družbenih odnosov od državno lastniških, grupno lastniških in podjetniških do samoupravnih. O tem mnogo razmišljamo v Iskri in nameravamo srednjeročni načrt razvoja sprejemati po načelu usklajevanja. S tem mislimo nadomestiti prejšnji način sprejemanja načrta, ko je za to pristojna služba izoblikovala predlog, ga dala v obravnavo, vendar so o njem navadno samo glasovali.

Ko je razmišljal o dilemi, kako naj načrtovanje poteka, ali od spodaj navzgor, ali od zgoraj navzdol, je menil, da to pravzaprav ni važno. Če je načrtovanje spoznavni proces naših objektivnih možnosti, potem tega ni mogoče ugotavljati ne od spodaj navzgor ne od zgoraj navzdol, temveč na vseh ravneh hkrati.

Z njim je polemiziral vodja tribune Roman Albreht. Dejal je, da bi težko sprejeli tezo o načrtovanju na vseh ravneh hkrati. Če je res, da je delavec v temeljni organizaciji tisti subjekt, ki odloča na vseh ravneh organiziranosti, potem to ni mogoče. Delavec lahko odloča o načrtu le kot delegat in je zato moral o tem že razpravljati s svojimi sodelavci in tudi že urediti nekatere zadeve. Zaradi tega sta v ustavi predvideni dve sestavini načrtovanja, ki pa sta med seboj neločljivo povezani.

Prva sestavina predstavlja oblikovanje dohodkovnih odnosov, druga sestavina pa je planimetrijska projekcija uresničevanja tega. Delavci, ki niso strokovnjaki, se ne morejo opredeljevati na primer za eno, ali drugo tehnologijo, za to ali ono tehnično rešitev, odločajo lahko le o tem, koliko so pripravljeni prispevati za razvoj. Strokovnjaki seveda predlagajo rešitve, ki dajo najbolj zadovoljive rezultate in so najbližje možnostim. Odgovornost je tako deljena. Strokovnjaki odgovarjajo za predlagane planimetrijske rešitve, delavci pa so se

zavezali, da bodo zanje oddvojili del svojega dohodka. Te svoje odločitve ne morejo in ne smejo prekiniti.

Erik Vrenko je soglašal z govornikom. Dejal je, da je imel tudi on v mislih prav takšen način načrtovanja. Tudi on je govoril o delavcu, ki je v več položajih na različnih ravneh. Zdaj je delavec v TOZD in tu odloča, potem odloča na ravni delovne organizacije in nato na ravni sestavljene organizacije združenega dela.

Potem je spregovoril generalni direktor Iskre Jože Hujs. Povedal je, da so v Iskri vedno načrtovali, vedno pa je pri tem prihajalo do napake, oz. pomanjkljivosti. Načrtovala je namreč vsaka enota zase, posamezen obrat, delovna organizacija, združeno podjetje pa je sprejelo svoj načrt, ki je bil praviloma seštevek načrtov enot na nižji ravni.

Nova ustava in snovanje novih dohodkovnih odnosov, kakršne predvideva, dajejo možnost, da to pomanjkljivost odpravimo. Tudi drugod čutijo to vrzel in zato želijo načrtovanje urejati drugače. Tako bomo, predvidevamo, laže usklajevali svoje načrte z drugimi organizacijami v naši dejavnosti. Načrtovati pa bo treba tudi v lokalnih okvirih. Na ravni komune morajo priti do izraza interesi delavcev, ki so bodisi del združenega dela, ki je v tej občini, bodisi prebivalci te občine, ali pa so tu locirane dejavnosti, ki so za njih pomembne. Po sedanjih izkušnjah način načrtovanja na tej ravni še ni do kraja speljan, tu so še težave in najbrž še bodo.

K besedi se je priglasil Jaka More. Dejal je, da so v njihovi TOZD gospodinjstskih aparatov lansko leto zaradi težav s prodajo osem krat zamenjali letni načrt proizvodnje. Kako naj zdaj, v takšnih razmerah, delavci odločajo o načrtovanju?

Roman Albreht je v svojem odgovoru dejal, da gre pri tem za vlogo, ki jo imajo pri načrtovanju delavci, ki so zadalženi za uresničevanje načrta in na drugi strani za vlogo delavcev, ki so ta načrt sprejeli vendar ne planimetrijsko določeno, temveč v okviru dohodkovnih odnosov, ko so odločali o tem, koliko bodo namenili za določeno dejavnost, ki jo načrt predvideva. Načrtovanje tudi ne sme biti statično, tega ne preneseta ne naša samoupravna družba, ne naša ekonomija. Na takšno načrtovanje smo bili navajeni v časih administrativno-državnega sistema.

Franc Borko je govoril o Iskri Commerce, o njegovi sedanjí vlogi in nalogah. V letošnjem letu so rešili problem odvisnosti prodajnih kadrov iz Iskra Commerce od rezultata dela proizvodnih TOZD z nekakšnimi provizijami. Izračunali so delež prodajnih kadrov v proizvodnem in prodajnem ciklusu in se še na osnovi nekaterih drugih kazalcev dogovorili za enotna merila, po katerih za te kadre računajo osebne dohodke. Provizijsko stopnjo obračunavajo glede na promet. Takšen način obračuna-

vanja osebnega dohodka gotovo ni najboljši, saj ne upošteva rizika. Treba bo iskati še druge, boljše rešitve.

Za drugo dejavnost, ki jo ima Iskra Commerce, to je za maloprodajno dejavnost, imajo dohodek obračunan od dohodka na to dejavnost. Tako imajo ponekod še vedno kupoprodajne odnose med dejavnostmi v Iskri in Iskra Commerce. Dogovorili pa so se, da bodo ostanek dohodka, če bo ta zelo velik, sporazumno prenesli v proizvodne TOZD, oz. uporabili za razširjeno reprodukcijo.

V okviru Iskra Commerce imajo organizirano tudi servisno dejavnost. To je dejavnost, ki je skupnega pomena, svoje storitve pa prodaja. Prodajalo naj bi jih po ekonomskih cenah, vendar temu ni tako. Že od 1. 1970 cen za storitve namreč niso bistveno povečali. Po drugi strani pa so se močno višale cene predmetov, ki jih potrebujejo za svojo dejavnost. Velikanske razlike so tudi med občini, ki odobravajo višino cen. V preteklih letih so izgubo krili iz ostanke dohodka Iskra Commerce, letos pa bo ta dohodek, kot smo že slišali, uporabljen drugače. To je vsekakor problem, ki ga bo treba urediti v najkrajšem času v dogovoru s proizvodnimi TOZD.

Potem je pogovor stekel o problemih brutto in netto osebnih dohodkov. Prvi je spregovoril Janez Skok. Menil je, da imajo delavci še vedno premalo vpliva in pregleda nad delom osebnega dohodka, ki ga izdajajo za dejavnosti skupne, ali splošne porabe, za šolstvo, kulturo, otroško varstvo, zdravstvo itd. Še vedno so tu neke strukture, ki odločajo v imenu delavcev. To ni prav.

O tem je spregovoril še Janko Šmid. Tudi on je soglašal z ugotovitvijo, da so delavci v TOZD še premalo seznanjeni z razdelitvijo bruto osebnega dohodka. Menil je, da bi bilo treba pri mesečnem obračunu osebnega dohodka vsakemu delavcu na „kuverti“ napisati, kam gre njegov bruto osebni dohodek. Tudi vpliva na razdeljevanje dohodka imajo delavci premalo. Ugotovil je, da se povečanja dejavov jemljejo največkrat kar indeksno. Osebni dohodki se na primer povečajo za določen odstotek, potem pa se še dajatve povečajo za enak odstotek.

Spregovoril je še o izkušnjah Iskre v Železnikih in o njenem odnosu do krajevne skupnosti. V Železnikih ni težko izglasovati referendumov za ta, ali oni samoprispevek. Zakaj? Ker ljudje vedo, kam denar gre in nato lahko tudi vplivajo. Tako je sodelovanje med Iskro in drugimi delovnimi organizacijami v Železnikih ter krajevno skupnostjo zelo dobro.

Anton Bukinis je menil, da je to problem razvitosti, ali nerazvitosti delegatskega sistema. Marsikje smo odbornike, oz. poslance samo preimenovali v delegate, odnosi pa so ostali

(Nadaljevanje na 6. strani)

Menza v tovarni telekomunikacij je bila nabito polna poslušalcev.

Okrogla miza o uvozu

Lep pogovor pravi, da brez denarja ni muzike, prav gotovo pa je pomanjkanje denarja eden tistih glavnih krivcev, zaradi katerih Iskrine temeljne organizacije letos ne bodo mogle uresničiti uvoznega načrta. O samem uvozu ter problemih in težavah okoli njega, smo se pogovarjali za okroglo mizo z v. d. direktorja TOZD zunanja trgovina na Iskra Commerce Ludvikom Kranjcem, direktorjem direkcije uvoza v TOZD zunanji trg Borisom Lasičem, pomočnikom direktorja v tej direkciji Karlom Pavšerjem in vodjo uvoznega sektorja za surovine Milanom Loparnikom.

ISKRA NAJVEČJI UVOZNIK

ŽP Iskra je v Jugoslaviji največji uvoznik reprodukcij materialov za svoje potrebe in hkrati eden največjih uvoznikov sploh. Leta 1970 smo uvozili za okoli 20 milijonov dolarjev blaga, lani pa že skoraj trikrat več. Letošnji uvozni načrt predvideva, da bi morali uvoziti za okoli 70 milijonov dolarjev različnih materialov (tudi polizdelkov), toda skoraj gotovo ga ne bomo mogli uresničiti.

Precej pod planom, in to za 13 %, smo bili že v prvem polletju, ko smo za uvoz porabili nekaj manj kot 30 milijonov dolarjev, avgusta in septembra pa se je položaj nekoliko izboljšal.

VEZANI SMO NA UVOZ

To, da se je položaj izboljšal, poudarjamo predvsem zato, ker se moramo zavedati, da je naše združeno podjetje „z dušo in telesom“ v precejšnji meri vezano na uvoz. Temu botrujejo predvsem struktura organizacije, specifičnost proizvodnje in tehnološke zahteve. Zanimiv je podatek, da je preskrba reprovromaterialov iz domačih virov in uvoza skoraj vsako leto v več ali manj enakem sorazmerju z rastjo proizvodnje. Podobno je bil tudi odnos med uvoženimi in domačimi materiali več ali manj isti: v

Jugoslaviji smo kupovali nekako polovico surovin in polizdelkov, v tujini pa drugo polovico.

V zvezi s tem je direktor Ludvik Kranjc dejal: „To je sicer precej negativen podatek, je pa razumljiv za prva, povojna leta Iskrine proizvodnje. Takrat je bilo spričo programa, za katerega se je Iskra odločila, jasno, da bo težko zagotoviti domače materiale, ker je bila takrat jugoslovanska industrija še sorazmerno slaba.“

Njegovo misel o nujnosti uvoza je nadaljeval Boris Lasič: „Pri vsaki novi tehnološki nastopi v začetku večja odvisnost od zunanjih prodajalcev, predvsem od tistega partnerja od katerega smo dobili določeno tehnologijo. Šele sčasoma lahko uvožene materiale zamenjamo z domačimi, vseh pa praviloma nikoli.“

Eden od bistvenih pogojev pa je specializacija. Sogovorniki za okroglo mizo so odkrili zanimiv podatek, ki bo gotovo zanimiv za marsikoga, seveda pa z njim nikakor ne nameravamo dajati kakšnih primerjav in podpirati pretiranega uvoza. Japonska kot največji proizvajalec elektronskih elementov uvozi vsako leto za okoli 30 % teh elementov.

Razumljivo je, da se nam tudi v Iskri oz. v Jugoslaviji ne izplača izdelovati celotnega spektra elektronskih elementov: donosna je le specializacija in z njo velikoserijska proizvodnja.

Iskra kot eden največjih, če že ne največjih proizvajalcev elektronskih elementov v Jugoslaviji mora za svoje potrebe na leto uvoziti vrednostno prav toliko ter elementov kot jih izdelava sama.

POSLEDICE MANJŠEGA UVOZA

To, da ne bomo mogli uresničiti uvoznega načrta, bo marsikoga v Iskri kar precej prizadelo. Kot smo že zapisali, je pomanjkanje denarja trenutno hujši problem, kot pa uvozne omejitve, ki jih je pred meseci predpisala zvezna administracija.

Iskrine temeljne organizacije imajo te dni na carinskih skladiščih za okoli 160 milijonov (novih) dinarjev blaga, ki pa ga zaradi nelikvidnosti ne morejo dvigniti. Zaradi pomanjkanja surovin in polizdelkov so morali ponekod spremeniti program proizvodnje, dogaja pa se celo, da so morale nekatere organizacije ustaviti proizvodnjo, ljudje pa so prisilno podaljševali dopust.

Položaj se je zadnje tedne precej popravil. Najhuje je bilo pred slabimi tremi meseci, ko smo imeli na carinah kar za 240 milijonov dinarjev blaga. Čeprav novi predpisi, ki dovoljujejo rok ležanja blaga na carini do 30 dni — le izjemoma več — niso v skladu z željami industrije zaradi splošne nelikvidnosti, pa bodo prisilili marsikoga, da bo blago pravočasno dvignil, v prihodnje pa bolj preudarno načrtoval.

OD KOD UVAŽAMO

Iskra je namenjena predvsem na uvoz iz ZR Nemčije, Belgije in Italije, dočim je uvoz od drugod razdrobljen na večje število držav.

Iz držav, članic Vzhodnoevropskega sveta za vzajemno gospodarsko in tehnično pomoč uvažamo bore malo. Te države namreč pogosto uvoz iz izvozom, vsekakor pa bi bilo ekonomsko upravičeno, da bi več uvažali iz vzhodnoevropskih držav.

„Projektanti in tehnologi bi razumljivo morali“, poudarja Ludvik Kranjc, „najprej dati prednost domačim materialom, če pa teh res nikakor ne bi mogli „odkriti“, pa prednost materialom z vzhoda pred zahodnimi. Z deviznega vidika lahko namreč mnogo lažje priskrbimo materiale iz držav z mehkejšo valuto.“

Od reprodukcij materialov uvažamo največ elektronskih podsestavov, pločevine, žic in kemikalij.

JE VSE UVOŽENO RES NAJBOLJŠE?

„Skrajni čas je, da v Iskri spremenimo miselnost, da je tisto, kar je uvoženo, res najboljše“, ugotavlja Karel Pavšer. „Mnoge izdelke, ki jih uvažamo, bi lahko kupili doma, toda najprej bo treba spremeniti miselnost ljudi, res pa je, da je kriva za tako velik uvoz tudi naša trgovska mreža. Poglejte na primer orodjarno v Elektromehaniki. Za izdelavo orodij naročajo jeklo izključno v tujini, čeprav imamo na Ravnah uglednega in močnega proizvajalca orodnih jekel — ravensko železarno. Asortiman železarske orodjarne (in verjetno tudi drugih) je spričo neizvedene tipizacije dimenzij in kakovosti za ta jekla tako širok, da se zaradi tega ne moremo pojavljati pri neposrednem proizvajalcu (železarni Ravne op. p.) Smejali bi se nam, če bi prišli k njim in naročili recimo 20 kg nekega posebnega jekla. Zato pa bi morala tukaj odigrati glavno vlogo trgovina; morala bi zbrati naročila, npr. vseh orodjarn, in nato to celotno količino naročiti pri proizvajalcu. Povsem nespametno je, da je trgovska mreža v tem primeru povsem zatajila.“

Orodjarji iz Elektromehanike so zaradi vsega tega vezani na uvoz, tuji trgovci pa se nam, milo rečeno, lahko le smejejo in manejo roke. Kot na enega od glavnih krivcev, da v Iskri toliko uvažamo, so vsi štirje sogovorniki okrogle mize, pokazali na projektante in tehnologe. „Po moji sodbi se ti ljudje še vedno ne zavedajo dovolj, v kolikšni meri je uvoz odvisen prav od njih. Vsak načrtovalec bi moral v vsakem primeru dati prednost domačim polizdelkom in šele, če določenega podsestava ne bi izdelovali v Jugoslaviji, naj bi se odločili za uvoz. Najlažje se je opredeliti za neko varnost in gotovost, mogoče dostikrat tudi za večkratno varnost, kateri se odrekajo projektanti v drugih deželah, pri nas pa jim je vseeno, neglede, koliko bo stal določen material“, poudarja direktor Kranjc.

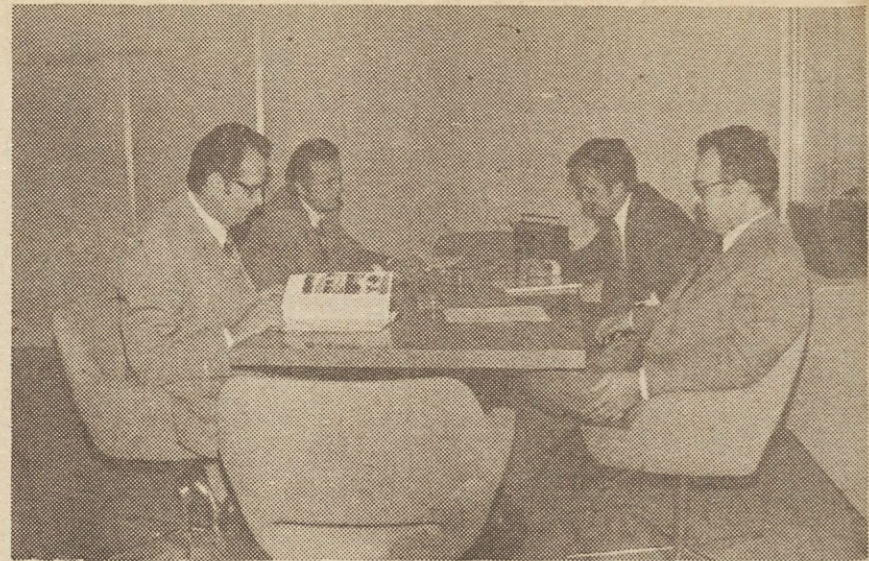
DOMAČI MATERIALI

Ob tem pa je treba seveda le poudariti tudi to, da je Iskra vseskozi gojila in iskala možnosti domačih virov. Že vrsto let, predvsem pa zdaj, ko je ta dejavnost še okrepjena, prenašajo Iskrine organizacije uvozne pozicije na domačo, jugoslovansko proizvodnjo. Ne bo odveč, če naštejemo nekaj konkretnih primerov takšnega sodelovanja. Prav po zaslugi sodelovanja z našim podjetjem, so številne organizacije v Jugoslaviji osvojile proizvodnjo vrste izdelkov, npr. na področju telefonije, kontaktorske tehnike, kabelnih garnitur, ležajev ter grafitnih, aluminijastih in bakrenih izdelkov itd.

Domači materiali se lahko v večini primerov enakovredno merijo s tujimi, skoraj edina problema, ki nastopata tukaj, pa sta višja cena domačih materialov in neredna dobava. To, da so domači materiali dosti dražji od uvoženih (nekateri tudi celo dvakrat ali trikrat) je vsem znano, hkrati pa je to tudi eden glavnih problemov, ki zavira naš izvoz. Drage surovine in polizdelki, zastareli stroji, nizka produktivnost in še kaj — vse to onemogoča našo konkurenčnost s tem izvoz.

DEVIZNA IN REŽIMSKA SREDSTVA

V minulih letih je imela Iskra dovolj deviznih in režimskih sredstev za uvoz, vključno z globalno devizno kvoto (GDK), letos pa ni več takšne striktnosti pogojenosti uvoza z izvozom in se pojavljajo samo velike omejitve. Na vseh področjih je še opaziti pomanjkanje režimskih sredstev. Najbolj pereče je za nove posle pri uvozu opreme,

Udeleženci pogovora za okroglo mizo o problemih uvoza.

kjer administracija praktično ne odobrava več deviznih kontingentov (DK). Na drugih področjih je uvoz zmanjšan, saj sta k režimskim sredstvom (D — dovoljenje, GDK — globalna devizna kvota, DK — devizni kontingent, RK — blagovni kontingent in LB — prost uvoz) letos pridružili še dve omejitvi. Prva je v tem, da se podjetju, ki ni doseglo 120 % realizacije izvoza glede na isto obdobje leta prej zmanjšajo sorazmerno z manjšim izvozom vse režimske in devizne pravice. Druga „zanka“ pa je v tem, da potrebuje določeno podjetje poleg vseh dovoljenj še soglasje Sekretariata za zunanjo trgovino. Ta sekretariat časovno zavira uvoz, saj je morala Iskra npr. čakati na dodelitev nekega dovoljenja dobra dva meseca. Direktor Lasič meni, da bo zaradi te zamude uvoz dosti manjši kot pa zaradi restrukturacij s strani zveznih organov.

Kot že rečeno, so največje omejitve prav pri uvozu investicijske opreme: „Zato ni govora, da bi kdo pristopil h kakšnim novim projektom in v investicijski elaborat vključeval opremo iz uvoza. Tisti, ki kljub vsemu zdaj to delo gre naprej, ne pozna problemov okoli uvoznih dovoljenj ali pa jih zavestno bojkotira“, poudarja Boris Lasič.

PAPIRNATA VOJSKA

Strokovnjaki naše okrogle mize so poudarili, da je reševanje administracije postalo že ključen problem uvoza. Največji balast za 200 delavcev v uvoznem oddelku na IC je prav gotovo administracija, ki jo lahko mirne duše označimo za papirnato vojsko.

Primer. Za uvoz enega samega polizdelka morajo izpolniti več kot 100 papirjev. Pogosto se tudi dogaja, da mora zaradi enega samega takšnega papirja na pot v Beograd cela Iskrina delegacija. Zgodilo se je že, da je bilo v Beogradu hkrati kar osem Iskrinih uvoznikov.

Za takšno papirnato vojsko pa smo precej krivi tudi sami — predvsem zaradi razdrobljenosti in velikega števila pošiljk. S tem smo se spet vrnili k problemu načrtovanja in k temu, da v Iskri še vedno ne znamo združiti naročil. Posamezne delovne organizacije se bodo seveda izgovarjale, da nimajo nikoli dovolj denarja, da bi lahko sklepale večje uvozne posle, toda drobljenje vsekakor ni rešitev, predvsem pa ni ekonomična.

Delo uvoznih služb je zaradi takšne administracije vsekakor predimenzionirano. V normalnih razmerah bi se marsikje lahko, osebe uvoznih služb skróčilo na četrtino ali vsaj polovico.

VLOGA INTERNE BANKE

Za okroglo mizo, se je izkristaliziralo mnenje, da je vprašanje Iskrine interne banke, ki bi morala v zunanje-trgovinskem poslovanju opravljati funkcijo zbiranja de-

viznih sredstev, zelo kompleksno. Po mnenju sogovornikov interne banke ne bi imelo neposrednega vpliva na uvoz, pač pa posrednega: bila bi bančna ustanova, ki bi nastopala v imenu vseh organizacij, lažje bi pridobivala denar in ga posojala oz., obratno, s tem pa bi se likvidnost sredstev v Iskri zelo povečala, z njo pa tudi problem plačevanja. Iskra ima „na papirju“ dovolj sredstev, toda le-ta so v terjatvah, interna banka pa bi ta finančni krog verjetno odplela. Vloga interne banke v plačilnem prometu s tujino bi bila velika, vprašanje pa je, če naj bi bila to direktna poslovna povezava ali pa samo nadomestni člen v dosedanjem poslovanju poslovne banke, ki opravlja ta promet.

PREDSTAVNIŠTVA, EMO, EKI

Beseda je nanesla tudi na uvozno vlogo Iskrinih predstavnikov in form v tujini. Znano je, da je osnovna vloga te mreže v popraševanju izvoza, zaradi neposrednega stika s prodajalci in obveščenosti pa ima pomembno vlogo tudi na uvoznem področju.

Temeljna organizacija zunanji trg v Iskra Commerce skrbi za vso zunanjo-trgovinsko dejavnost Iskrinih industrij razen EMO. Kot vse kaže bi radi Celjani (in njihove druge dislocirane TOZD) na tem področju zadržali samostojnost. Če je to smotno in ekonomično, zdaj ne bi razglabljali.

Sodelovanje na področju uvoza med Iskro in Gorenjem v okviru EKI je trenutno še v povojih. Ustanovljena je skupna komisija, ki naj ugotovi možnosti sodelovanja na komercijalnem področju, izdelani so predlogi za samoupravni sporazum o skupnem nastopanju pri uvozu in izvozu, nekatere ljudi pa so zadožili za posamezna področja. Kakšnih konkretnih rezultatov še ni, čeprav bi bile določene skupne akcije tudi na področju uvoza nadvse koristne.

LOGIKA UVOZA

Ves čas se je med pogovorom kot rdeča nit prepletala misel, da bo morala tudi pri nas zavladovati ekonomska logika, logika, da bomo kupovali tam, kjer je boljše in cenejše, ob tem, da bomo morali imeti domači reprodukcijski materiali prednost pred uvoženimi. Skoraj nikjer v razvitem svetu nimajo domače nabave ločene od uvoza. Jugoslovanska „specialiteta“ so tudi izredne uvozne omejitve, razno razni režimi, devizne pravice, kontingenti itd... ter pomanjkanje vsekršne logike ob sprejemanju ukrepov, ko uvozniki, na primer zdaj, proti koncu leta, ne vedo, kaj jih čaka prihodnje leto.

Lado Drobež

STABILIZACIJSKI PROGRAM V TOZD TGA

Iskra v Škofji Loki je gotovo trenutno ena izmed naših tovarn, ki najbolj čutijo pritisk recesije, padec kupne moči in spremembo kreditne politike. Gospodinjinski aparati, ki jih izdelujejo so artikel, ki lahko prodre le s kvaliteto, pa tudi artikel, ki se začne med prvimi ustavljati na tržišču.

Gospodinjinski aparati v Škofji Loki pa niso držali križem rok. Situacijo so ocenili, analizirali in ukrepali. To bi lahko ilustrirali s Cezarjevimi sporočili: Veni, vidi, vici. (Prišel, videl, zmagal).

V začetku leta so se znašli v kaj neugodni situaciji, če računamo, da jim je ostalo precej lanskis zalog, ki so jih upali pozimi prodati — pa ni šlo. Nato jih je udarila podražitev reprovromateriala, večje zakonske obveznosti in še trg je stagniral, deloma so postale tržne prilike še neugodnejše za njihove izdelke. Pa so se lotili problemov z vso resnostjo. Če pogledamo njihov akcijski program ob tem položaju so predvsem zapisali vanj tole:

1. intenzivno zaposlovanje delavcev
2. povečanje storilnosti in boljši izkoristek zmogljivosti
3. zmanjšanje izmeta
4. izboljšanje kvalitete
5. zmanjšanje stroškov pri nabavi in zlasti pri uvozu

6. povečanje izkoristka delovnega časa z učinkovitim delom.

Na vseh področjih so se lotili dela in s pospešenim tempom prehajajo na sistem WF, 60 % tovarne že dela po teh normativih, štirideset pa počasi prehaja na tovrstno normo. Uvedli so integralno kontrolo — kontrolo, ki obsega ves proces proizvodnje in prodaje — praktično ves proces od nabave polizdelkov do embalaranja in skladiščenja. V planiranju so uvedli sistem GEORGE in vključujejo se v avtomatsko obdelavo podatkov predvsem na področju materialnega poslovanja in lastnih polizdelkov.

Seveda pa so poostri disciplino in zahteve po samodisciplini. Gotovo niso popolnoma uspeli, toda prizadevajo si zlasti na disciplinskem področju spremeniti in doseči novo kakovost miselnosti.

Na vseh področjih, od tehnološke discipline do rednega prihajanja in odhajanja. Vse pa tudi v tem smislu stimulirajo finančno. Efekt je že viden.

Poleg tega so povečali izvoz, s pomočjo prodajnih služb branže pospešili prodajo na domačem trgu in uspelo jim je zmanjšati zaloge in izriniti vrsto notranjih rezerv.

KF

DOHODKOVNI ODNOSI DANES IN V PRIHODNJE

Še „interni“ posvet med TV oddajo.

(Nadaljevanje s 5. strani)

isti. Narobe je tudi, da so najmočnejše delegatske skupine ostale tam, kjer se ne odloča več o sredstvih, to je v družbenopolitičnih skupnostih, v občinah, v republiki. Tam, kjer se zbirajo sredstva in se o njih odloča, to je v samoupravnih interesnih skupnostih, tisti, ki sredstva razporeja in o njih v imenu delavcev odloča. Skupščine se sicer sestanejo, da zadostijo formalnostim, pa čeprav le redko. Do razprav in dogovorov v bazi sploh ne pride. Tako delavci o programih sploh ne odločajo, zanje pa plačujejo.

Tudi Miro Jančigaj je govoril o problematiki v zvezi s podpisovanjem samoupravnega sporazuma v samoupravnih interesnih skupnostih. Menil je, da pri tem ne gre samo za poročanje in predlaganje načrtov, temveč tudi za zavest in odgovornost strokovnjakov, ki take načrte delajo, da načrtujejo realno v okviru danih možnosti. To so zahteve pri načrtovanju v TOZD, zato jih je vsekakor treba prenesti tudi na načrtovanje samoupravnih interesnih skupnosti. Treba je vedeti, koliko proizvajalci zmoremo, kaj in koliko lahko namenimo za neproizvodne dejavnosti. Tisti, ki pripravljajo načrte za kulturne dejavnosti, otroško varstvo, zdravstvo itd. nas kaj lahko navdušijo za ne vem

kakšne načrte, vendar moramo gledati tudi na lastne možnosti.

Vincenc Kokalj spregovoril še o zelo zanimivem problemu, o nagrajevanju po delu. Nagrajevanje je zdaj izpeljano tako, kot predvidevajo samoupravni dogovori o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in kot predlaga sindikalna lista. Še vedno pa marsikje ne upoštevajo dovolj večje, ali manjše produktivnosti delavca, njegove pridnosti. Premalo je še nagrajevanja, ki bi stimuliralo za boljše delo. Povedal je, da so letos marca v delovni organizaciji Avtoelektrika uvedli merila za stimulatívno nagrajevanje delavcev. Od tedaj ugotavljajo, da je aktivnost delavcev mnogo večja, da so delovni rezultati boljši. Delavci so pripravljani delati celo v soboto, če bo zaradi tega boljši končni učinek.

Potem je vodja tribune Roman Albreht pogovor zaključil z ugotovitvijo, da se, kot so slišali, delavci v Iskri tako vodilni kot tisti v neposredni proizvodnji zavzeto lotevajo reševanja ekonomskih odnosov med posameznimi delovnimi enotami. To so naloge, ki jih zastavlja uresničevanje ustavnih določil in zakonov, ki jih prav zdaj pripravljajo na njeni osnovi. Zakon je, dokler ga ne začnejo delavci uresničevati v proizvodnji in medsebojnih odnosih, samo načrt. Ta razgovor pa je pokazal, da je v Iskri zace postajati tudi že materialna sila. S tem moramo še nadaljevati, graditi na dosedanjih izkušnjah.

Pripravila:
Sonja Tramšek

Samoupravni organi v Idriji aktivni na vseh področjih

Samoupravni organi v idrijski Mon-tazi so šele z letošnjim letom začeli delati popolnoma samostojno, ker so z reorganizacijo Iskre v branže postali samostojna tovarna. Prej so delovali kot obrat oziroma samostojna TOZD Elektromotorjev iz Železnikov.

Že v začetku leta so se z živahnim delom v notranji strukturi prilagodili novim pozicijam in se konstituirali po novi ustavi in novi situaciji v Iskri. Tako je odbor za samoupravne akte sprejel in seveda prej opravil sprejemne akcije za statut IISP. Poleg tega je delavski svet sprejel vrsto samoupravnih aktov v zvezi z delo-vanjem odborov z ozirom na novi status tovarne.

Najživahnejši od odborov pa je bil letos Odbor za družbeni standard, ki je predvsem zagotovil kvalitetnejšo prehrano v menzi. Poleg tega je izve-del akcijo za varčevanje individualnih graditeljev in tistih delavcev, ki bi radi adaptirali stanovanja. Pri vsem varče-vanju bo pomagala tudi tovarna s svo-jim prispevkom. Kupili so tudi dvosobno stanovanje v bloku. Tu pa se je zataknilo. Interesentov in po-trebnih je toliko, da se je težko odlo-čiti, komu oddati prepotraben stanovanjski prostor.

Z ozirom na stabilizacijski plan so tudi poostri notranjo disciplino in v težjih primerih je Odbor za kršitve

delovnih dolžnosti tudi ostro ukrepal proti nediscipliniranim posamez-nikom. Pa na srečo teh ni bilo preveč.

Predvsem pa se samoupravni organi prizadevajo okrog težavne finančne situacije v tovarni. Tako so preko stro-kovnih služb uredili dodatno delo za zaposlitev odvečnih kapacitet. Tako so dosegli, da so spet vse delavke v tovarni, v začetku leta jih je bilo skoro tretjina doma na dopustu. Jedro stabilizacijskega programa pa je v letu 1976 zagotoviti realen plan, prilagojen tržni situaciji doma in na svetovnem tržišču. Tak realen plan naj bi zago-tovil soliden ostanek dohodka, ki bi zagotovil normalno produkcijo in poslovanje. Poleg tega so vnesli v plan stabilizacije vrsto varčevalnih in disciplinskih ukrepov, kar naj bi akti-viralo vse notranje rezerve.

Poleg tega je DS sklenil, da bodo v najkrajšem času uredili ekonomsko-pravni status z bivšo matično tovarno v Železnikih.

Vse to smo zvedeli v razgovoru s predsednico Delavskega sveta Gliha Vero. Za konec nam je Vera zago-tovila, da bodo v letu 1976 gotovo zasedli vse razpoložljive proizvodne kapacitete, čeprav z dodatnim delom, da bi tako normalizirali delo v svoji TOZD.

KY

Slovo od Vinka Kokalja

V začetku septembra je odjeknila med orodjarji žalost-na vest, da je v osrčju gora pre-nehalo biti srce našemu dolgo-letnemu sodelavcu, članu naše-ga kolektiva od leta 1946, Vinku KOKALJU, vodji TPP v TOZD ORODJARNA. Veselo se je s svojimi sodelavci zadnjič podal na Skrlatico dne 5. 9. 1975. Ves srečen je na njenem vrhu, z zadovoljstvom nad zmago, s sodelavci sproščeno proslavljal uspeh. Pri sestopu pa ga je pod Gamsovcem zadela kap in mu ugasnila življenje.

Pred sedemindesetimi leti se je pod Kriško goro v Križah rodil kot otrok številne družine. Leta 1942 je prišel med nas kot vajenec v tedanji tovarni LGW v Kranju, kjer se je hotel izučiti za orodjarja. Ni se utegnil izučiti poklica. Narod-nostna zavest ga je gnala kot skojevca naprej v NOB, zato se je vključil kot petnajstletni deček v Kokrški odred. Po osvoboditvi se je ponovno vključil v tedanjo Strojno to-varno in se izučil za orodjarja.

Kot orodjar je delal na raz-nih odgovornih mestih. Želja po znanju ga je gnala naprej v Delovodsko šolo, katero je uspešno končal. Zaradi sposob-nosti, razgledanosti in prid-nosti, je prevzel delovno mesto vodje TPP v orodjarni. Vse svoje življenjske cilje v tovarni je posvetil tehnologiji. Uspešno je delal v tehnološki komisiji tovarne. Veliko svojega truda je posvetil orodjarskim normati-vom in uspešno sledil novitetam na tehnološkem področju in jih uspešno uvajal v prakso. Živ-ljenjskega dela ni mogel do-končati, ker ga je tako hitro in nepričakovano iznenadila pre-rana smrt. Poleg rednega dela je deloval tudi v družbeno-političnem življenju in to predvsem na terenu, kjer je bil kot druž-beno politični delavec zelo pri-ljubljen med občani. Zato so ga tudi na njegovi zadnji poti spre-mili v velikem številu.

Ob prerani izgubi dobrega sodelavca je kolektiv orodjarne veliko izgubil. Izgubili smo sodelavca, katerega se bomo tudi v bodoče spominjali. Med nami je nastala praznina, izgi-nila je njegova skrb, njegova prešernost, katero bomo težko pogrešali.

Sodelavci

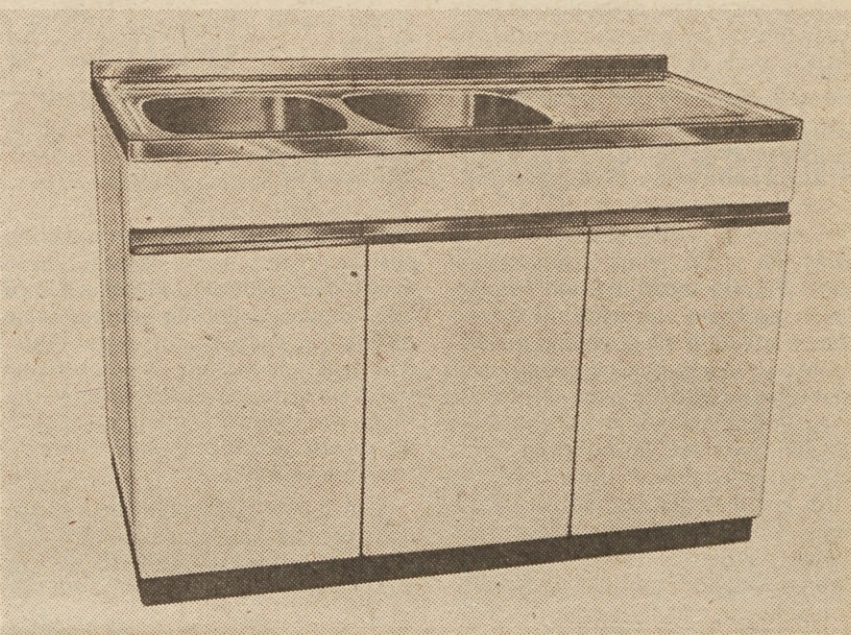
Izkoristite izjemno ugodne pogoje !

Čeprav smo akciji za prodajo izdelkov Industrije EMO Celje s popu-stom in na kredit v prejšnji številki Iskre posvetili celotno stran časopisa, danes znova objavljamo naročilnico in še nekaj slik, da bo interesentom izbira lažja. Podrobnosti si ogledajte na strani 6 prejšnje številke „Iskre“.

Ob tej priložnosti znova poudarjamo, da je ta prodajna akcija en-kratna, zato naj interesenti svoje naročilnice z željami za nakup oddajo čimprej, ali vsaj do roka, ki so ga določile njihove sindikalne organizacije.

Zgoraj slika 1, spodaj slika 16.

NAROČILNICA ZA PRODAJO S POPUSTOM – EMO 75

ISKRA-INDUSTRIJA

TOZD

Priimek in ime

Štev. osebne izkaznice izdane od

Naslov stalnega bivališča

Želim kupiti naslednje garniture izdelkov, oz. izdelke:

Datum: Podpis:

NAROČILNICO IZREŽI IN PREDAJ V SINDIKATU!

Že dolgo pravzaprav nismo objavili obvestila, da zaradi pomanjkanja prostora nismo v današnjo številko „Iskre“ uvr-stili vseh gradiv, ki smo jih pri-pravili. Žal nam je nekaj aktual-nih člankov obstalo za prihod-njič. Prosimo za razumevanje!

ZAHVALA

Ob smrti mojega brata
JANEZA SKVARČE

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem iz TOZD Števcu za izre-čeno sožalje, podarjeni venec in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Tilka Mohorič

ZAHVALA

Ob izgubi mojega očeta
PETRA KOZJEKA

se iskreno zahvaljujem sodelavcem na traku trifaznega števca za izraze sožalja in denarno pomoč.

Hčerka Pavla Kraševca

ISKRA 7
številka 39 – 18. oktober 1975

Iskrin festival amaterskega družinskega filma

FOTO-KINO KLUB „JANEZ PUHAR“ IN FOTO-KINO SEKCIJA „ISKRA“ KRANJ

PRIREJATA V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE

II. ISKRIN FESTIVAL AMATERSKEGA DRUŽINSKEGA FILMA

Vsebina filmov ni omejena samo na družinski krog, pač pa tudi na trenutke in dogodke, ki jih je zabeležila kamera Iskraša (bodisi na morju, v planinah, družinskem krogu, na izletu ali potovanju). Seveda so dobro-došli tudi igrani žanrski filmi.

Pogoji za sodelovanje:

- festivala se lahko udeležijo vsi kinoamaterji, zaposleni v ZP Iskra
- konkurirajo lahko s filmi formata 8 mm in super 8, nemimi ali zvoč-nimi
- čas trajanja projekcije do 15 min.
- če je ton na magnetofonskem traku, mora biti na posebnem kolutu, označenem s potrebnimi podatki

PRIJAVNICA ZA II. ISKRIN FESTIVAL AMATERSKEGA DRUŽIN-SKEGA FILMA

Naslov avtorja ali kluba:

Naslov filma:

Avtor:

Sodelavci:

Kategorija: igrani, dokumentarni, žanrski

Tehnika: color, čb

Dolžina:

Hitrost projekcije:

Zvok:

Pripombe:

Prijava:

- prijavnico izrežite iz časopisa
- izpolnjena mora biti v celoti
- zadnji rok za pošiljanje filmov je 10. november 75
- prireditelj zagotavlja varnost filmov, ne odgovarja pa za morebitno škodo, ki bi nastala pri prevozu
- filme bo ocenjevala posebna strokovna komisija, ki jo bo predlagal Foto-kino klub „Janez Puhar“, Kranj

Nagrade za najboljše filme:

- zlata medalja
- srebrna medalja
- bronasta medalja
- 3 diplome
- vsak udeleženec bo prejel priznanje za sodelovanje.

Filmi in dodatni materiali bodo vrnjeni najkasneje v 15 dneh po za-ključku festivala. Filme oddajte vodstvu sekcije „Iskra“ ali pa jih pošljite priporočeno na naslov:

Sindikalna organizacija
Foto-kino sekcija „Iskra“
Savska loka 1
64 000 Kranj

PROSTE ZMOGLJIVOSTI NA STISKALNICAH

„ISKRA“ – INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO, TOZD Orodjarna, Ljubljana, Stegne 15, Ljubljana obvešča, da ima proste zmogljivosti na:

- excentrskih stiskalnicah 25, 40, 63 in 100 t
- hidravlični stiskalnici 100 t.

Interesenti dobijo informacije v komercialnem oddelku TOZD Orodja, Stegne 15, tel. 57 364.

Sklepi srečanja mladih IC v Poreču

Poročali smo že o nadvse uspelem 2. srečanju mladih iz Iskra Commerce v Poreču. Srečanje je bilo od 2. do 5. oktobra, udeležili pa so se ga mladinski aktivisti iz domala vseh Iskrinih filijal ter iz Ljubljane in Kranja.

Žal se nam je v članek o poteku seminarja vrinila tiskovna napaka: med udeleženci seminarja je bilo 14 članov ZK, in ne 4, kot piše pomotoma.

Tokrat objavljamo sklepe 2. srečanja mladih IC.

1. organiziranost mladih v okviru Koordinacijske konference ZSMS IC naj poteka prek 4. osnovnih organizacij: temeljnih organizacij Zunanji in Domači trg, delovne skupnosti skupnih služb in filijale Beograd,

2. v okviru OO ZSMS TOZD Domači trg in OO ZSMS ZP Iskra – filijala Beograd se na posameznih lokacijah formirajo aktivni mladih,

3. pri OO ZSMS TOZD domači trg je treba izvoliti dva organizacijska sekretarja za delo z mladino na področju Slovenije, Hrvaške in BiH. V okviru filijale Beograd pa je treba izvoliti prav tako dva organizacijska sekretarja za področje Srbije, Makedonije in Črne Gore,

4. povezovanje delovanja in interesov mladih naj poteka v posameznih aktivih prek občinskih konferenc na

področju, kjer aktivni delujejo. Za informacijsko dejavnost so zadolženi akcijski sekretarji, ki morajo biti osnovna povezava pri usklajevanju dela in interesov mladih v okviru delovne organizacije,

5. na srečanju so mladi ugotovili, da usklajenost dela med mladimi v beograjski filijali in kranjski Elektromehaniki ne poteka zadovoljivo. To bo morala urediti KK ZSMS ZP Iskra,

6. kot posebno (in uspešno) obliko usklajevanja dela, se vsako leto organizira srečanje mladih iz IC,

7. mladi občutijo premajhno usklajenost dela družbenopolitičnih organizacij na ravni IC. Mladi se zavedajo, da lahko v sedanjem družbenem trenutku samo s koordinirano akcijo vseh DPO dosežejo zastavljene cilje. Poudarjajo, da bo v prihodnjem obdobju potrebno bolj uskladiti delo med DPO, kakor tudi samoupravnimi in poslovnimi strukturami,

8. mladi se zavedajo resnosti ekonomskega položaja IC, zato si bodo prizadevali za dvig produktivnosti s povečanjem delovne discipline. Vsi mladi, združeni v ZSM Slovenije morajo biti na svojih delovnih mestih vzgled drugim sodelavcem,

9. sprejeli so sklep, da Ružo Tekavec sprejmejo za mentorja mladine IC.

10. mladi IC najostreje protestirajo zaradi fašističnega divjanja v Španiji.

lad

Filmska vzgoja mladih

Vemo, da je film izredno sredstvo za idejno vplivanje na zavest mladih ljudi. Filmski ustvarjalci vse bolj pogosto segajo po scenarijih, ki so problemsko vezani na življenje mladih. Seveda se mnoga takšna prizadevanja izjalovijo. Pristop režiserjev do te občutljive tematike je pogosto enostranski, površen in podrejen zakonom komercialnega filma. Tako v naših kinematografih često zasledimo filme, ki so škodljivi in lahko negativno vplivajo na mlade. Zato mora filmska vzgoja postati pomembna komponenta pri moralnem in nazorskem oblikovanju mladega človeka.

Mlade, ki vsak večer hodijo v kino, docela prepuščene na milost in nemilost svoji (ne) izobraženosti, je treba učiti filme gledati in pravilno ocenjevati. Temu se je v Kranju posvetila tudi komisija za kulturo pri občinski konferenci ZSMS. V zadnjih dveh letih je dosegla lepe rezultate s film-

skim gledališčem. Odziv med mladimi postaja vedno večji, kmalu bodo uvedli dve predstavi tedensko. Če bi bilo filmsko gledališče deležno večje materialne podpore, bi svojo dejavnost lahko še razširili na prepotrebne filmske večere, povezane s pogovori o filmski umetnosti. Zaradi pomanjkanja prostorov bo zaenkrat ostalo le pri abonmanskem ciklu.

Letošnji program filmskega gledališča predstavlja osem tematsko zelo sorodnih, a žanrsko različnih filmov. Tokrat so se odločili za tiste filmske stvaritve, ki problemsko posegajo v življenje doraščajočih ljudi. Prejšnji petek so si mladi lahko ogledali slovenski film „Vesna“. Letos se bodo zvrstili še naslednji filmi: „Lacombe Lucien“, „Suzana in Jeremija“, „Šum na srcu“, „Ljubimci in ostali tuji“, „Diplomirane“, „Ameriški grafi“ in „Maturanti“.

A. Boc

ŠPORTNI KOLEDAR

ISKRE ZA L. 1976

Komisija za šport in rekreacijo pri sindikalni konferenci ZP Iskra je pred kratkim izdelala Koledar svojih, že tradicionalnih prireditev, ki jih namerava izvesti v prihodnjem letu. Termini za posamezno prireditev so vsklajeni in prilagojeni ostalim športnim dogajanjem v republiki, da jih bo mogoče izvesti nemoteno in v obsegu, v kakršnem se odvijajo vsako leto.

Komisija je določila naslednje datume za naše športne prireditve v letu 1976:

1. Zimsko – športne igre – 21. februarja – v Kranjski gori
2. avtorally – 22. maja
3. letne športne igre 26.–27. junija
4. pohod prijateljstva – 18. septembra.

Organizirano delo

Pred dnevi je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor društva likovnikov ZP Iskra. S tem se je končno le uresničila večletna želja, da bi v Iskri dobili organizacijo, ki bi združevala in organizirala delo likovnikov. Osnovna naloga društva je v tem, da bo v okviru svojih možnosti nudilo pomoč pri izpolnjevanju slehernega likovnika, iskanju talentov ter s pomočjo predavanj in obiskov galerij približalo umetnost našemu delovnemu človeku.

Za prvega predsednika društva so izvolili Iva Razborška, za podpredsednika Štefana Horvata, za tajnico pa Ljudmilo Rajačič. Sprejeli so tudi statut društva ter izvolili nadzorni odbor in mentorje.

Na zboru so se dogovorili tudi že o konkretnih nalogah. Tako bodo v počastitev 22. decembra – dneva JLA odprli v Iskrini poslovni stavbi v Ljubljani razstavo na temo NOV. Sklenili so, da bodo vsako leto ob dnevu borca in dnevu Iskre organizirali razstavo v tisti delovni organizaciji, kjer bo ta prireditev.

Pred začetkom občnega zbora so v 14. nadstropju PPC odprli mednarodno razstavo exlibrisov. Pripravila sta jo Društvo exlibris Slovenije in ZP Iskra. Doslej so si jo ogledali že številni delavci iz poslovne stavbe in od drugod. V zvezi s tem naj zapišemo, da ima Iskra možnost brezplačno prenesti razstavo tudi v druge delovne organizacije.

L

PISMA UREDNIŠTVU

Tovariš urednik!

V zadnjih številkah glasila „Iskra“ je bilo objavljenih nekaj zanimivih člankov, ki so me vzpodbudili k pisanju. Upam, da boste moje pismo objavili in da ne bo romalo v koš!

Najprej nekaj besed o TV oddaji „Mi med seboj“, ki je bila nedavno posneta na Laborah in katere vsebino prav zdaj objavljate v glasilu. Po predavanju te oddaje je bilo med nami, delavci Elektromehanike, slišati dosti kritik na njen račun – češ, da je bila zrežirana vnaprej, da je bilo določeno, kdo bo govoril o čem, čeprav nam je bila tema vsem znana. Nadalje menim, da je bilo uporabljenih preveč strokovnih izrazov in tujk, ki nam, neposrednim proizvajalcem, niso znane in razumljive. Najbolj pa nas žali, da na oddajo ni bilo povabljenih več direktnih proizvajalcev. Če pa je kakšen že bil, je bil bolj zaradi števila, itd. Kljub temu, da smo vsi nestrpnost pričakovali to oddajo na naših TV zaslonih, pa smo jo bolj malo razumeli, kot sem že omenil. No, sedaj z objavo vsebine v glasilu bo stvar malo lažja.

Nekaj pripomb imam tudi v zvezi s člankom v 37. št. „Kdaj bo ZIS izpolnil obljubo?“ Sprašujem se, kdaj bomo mi izpolnili ali vsaj začeli izpolnjevati naloge, ki nam jih zastavljajo naši najširši samoupravni organi v zvezi z varčevanje, s pravnimi poslovanjem, stabilizacijo itd., da ne naštevam dalje! Treba je priznati, da v nekaterih kolektivih še vedno vlada skrajno neodgovorno in malomaren odnos do dela. V skladiščih nam leži ogromno materiala iz nedokončane proizvodnje in to po več mesecev. Tako pride do raznih poškodb in rjavenja, lahko pride tudi do dodatnih operacij zaradi napačnega tehnološkega postopka in vse to nam žre milijone in podružuje proizvodnjo. Zakaj? Mi vse to mirno gledamo in se obnašamo, kot da se nas to sploh ne tiče, kot da ni naše. Nekateri pravijo – to je za Iskra kakor kaplja v morje. A kdaj nas bo hudournik, zbran iz takih kapljic in kapelj, spametoval? Torej, treba bo tudi od spodaj začeti s pametnim gospodarjenjem ter zmanjšati zaloge v skladiščih – kot je to omenil v svojem poslovnem poročilu na seji delavskega sveta Elektrokovinske industrije Slovenije predsednik poslovnega odbora Ivan Atelšek.

Simon Đorđević

ZBIRAMO FOTOGRAFIJE IZ ZGODOVINE ELEKTROMECHANIKE!

Prihodnje leto bo Iskra – Elektromehanika praznovala 30-letnico ustanovitve. Kulturno umetniške skupine, ki delujejo v okviru sindikalne organizacije, bodo ob tem jubileju pripravile vrsto prireditev, nastopov in razstav.

Foto–kino sekcija „Iskra“ namerava postaviti razstavo fotografij, s katero želi članom kolektiva in ostalim občanom prikazati razvoj Elektromehanike ter življenje in delo v njej.

Prav gotovo imate člani kolektiva in njihovi svojci doma shranjenih veliko fotografij od „Jugočeške“ do danes, ki bi popestrile razstavo. Vodstvo sekcije vas prosi, da jih odstopite pripravljalnemu odboru v preslikavo, nakar vam bodo vrnjene. Še bolj pa bomo veseli, če jih boste odstopili sekciji, ki ima v ta namen organiziran arhiv zgodovinskega gradiva. Veseli bomo tudi negativov, iz katerih bi bilo še mogoče izdelati kvalitetno reprodukcijo.

Prosimo vas, da gradivo pošljete na naš naslov, ali pa nam pišite, kje stanujete. Oglasili se bomo pri vas in se o vašem sodelovanju natančneje dogovorili.

Naš naslov: Foto–kino sekcija „Iskra“ – Kranj, Savska loka 1 64000 – Kranj (v roke tov. Božu Malovrhu)

Vodstvo Foto–kino sekcije „Iskra“ Kranj

Prihod na delo v letih 1944–1945.

ISKRA

industrija širokopotrošnih izdelkov, Široka potrošnja, n. sol. o. TOZD – Tovarna radijskih sprejemnikov SPREJEMNIKI, n. sub. o. SEŽANA, Partizanska 82

razpisuje

prosta delovna mesta za:

1. VODJO sektorja tehniške kontrole – reelekcija POGOJI:

- visokošolska izobrazba elektrotehniške smeri z najmanj 3-letno prakso na ustreznih delovnih mestih ali
 - višješolska izobrazba elektrotehniške smeri z najmanj 5-letno prakso
 - aktivno znanje enega izmed svetovnih jezikov, v katerem tovarna posluje s tujino (evropski jezik)
 - moralnopolitično neoporečen
- Poskusna doba je 3 mesece, stanovanje ni zagotovljeno.

2. REFERENTA uvoza

POGOJI:

- višja ekonomska komercialna šola, smer zunanja trgovina ali višja šola druge smeri in ustrezen izpit iz zunanje trgovine ter 4–5 let delovne dobe na ustreznih delovnih mestih in znanje enega svetovnega jezika.
- Poskusna doba je 3 mesece.

3. REFERENTA za permanentno inventuro in osnovna sredstva

POGOJI:

- srednja ekonomska šola, 2 leti delovnih izkušenj
- Poskusna doba 3 mesece.

4. NABAVNEGA REFERENTA

POGOJI:

- srednješolska izobrazba, 5 let ustrezne delovne prakse, poskusna doba 3 mesece.

Kandidati naj pošljejo prijave z življenjepisom, dokazilom o izpolnjevanju razpisnih pogojev, kandidati pod zap. št. 1 pa še potrdilo o nekaznovanju. Rok prijave 15 dni po objavi razpisa.

Vloga naslovite na naslov: ISKRA – TOZD Tovarna radijskih sprejemnikov, Sprejemniki, n. sub. o. Sežana, Partizanska 82.

Objava prostih delovnih mest

ISKRA – Industrija za avtomatiko, Ljubljana, Savska c. 3, z. n. sol. o.
TOZD – Industrijska oprema Lesce, Alpska c. 98, z. n. sol. o. na podlagi sklepa odbora za medsebojna razmerja:

VABI K SODELOVANJU:

- 2 KV strugarja
- 2 KV ključavničarja
- 1 KV rezkalca
- 1 KV elektrovarilca
- 1 PK ključavničarja

Delo se združuje za nedoločen čas. Nastop dela takoj ali po dogovoru. Osebnih dohodki se izplačujejo po sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Interesentom so na voljo vse najpotrebnejše informacije v splošno–kadrovske službi TOZD.

ISKRA – Industrija elementov za elektroniko, n. sub. o., Ljubljana – Stegne 17

objavlja naslednja prosta delovna mesta:

1. ADMINISTRATORJA – DAKTILOGRAFA

Pogoj: končana administrativna šola ali strojepisni tečaj in nekaj prakse

2. ORGANIZATORJA – v Službi za organizacijo dela

Organizator samostojno razvija in uvaja nove metode poslovanja v TOZD ter sodeluje pri izdelavi projektov za uvajanje avtomatske obdelave podatkov.

3. NADZORNIKA GRADBENIH DEL – v Programsko–razvojnem področju

Nadzornik gradbenih del sodeluje pri izdelavi idejnih projektov za novogradnje, samostojno projektira manjše adaptacije, zbira gradbeno dokumentacijo in izvaja gradbeni nadzor.

Poleg splošnih morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

pogoji pod 2: visoka izobrazba ustrezne smeri in 3 leta prakse ali višja izobrazba in 5 let prakse

Pogoji pod 3: višja izobrazba gradbene stroke in 3 leta prakse ali srednja izobrazba gradbene stroke in 6 let prakse

Pismene vloge sprejema kadrovska služba ISKRA – IEZE Ljubljana, Stegne 17 v 15 dneh po objavi razpisa. Podrobnejše informacije lahko kandidati dobijo na štev. 59-141 int. 48.

ISKRA

Industrija za telekomunikacije elektroniko in elektromehaniko K R A N J, o. sol. o. TOZD VEGA LJUBLJANA, o. sol. o. razpisuje

prosto delovno mesto

VODJA TEHNOLOŠKE PRIPRAVE PROIZVODNJE

POGOJI

Visoka šolska izobrazba strojne stroke z 8-letno prakso.

Pismene prijave pošljite v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov: ISKRA–ELEKTROMECHANIKA KRANJ, Kadrovska področje, 64000 Kranj, Savska loka 4, z oznako „prijava na razpis“.

Kandidate bomo pismeno obvestili o izidu razpisa v roku 30 dni po izteku roka za sprejemanje prijav.

ISKRA – glasilu delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektroniko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj – Urejuje uredniški odbor – Glavni urednik: Bogo Mohor, odgovorni urednik: Igor Slavec – Izhaja tedensko – Rokopisov ne vračamo – Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 – Tisk: Časopisno – tiskarsko podjetje PRAVICA–DNEVNIK, Ljubljana

Po mnenju sekretariata za informacije SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.